№ 55 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

היינט 6 זייטען

לאָדזשער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047. | מיטוואָך, פ' תרומה ה' אדר תר"צ | 5 marca 1930 r. | 23-טער יאָהרגאַנג

געזעץ-פּראָיעקט פון אומזאַץ-שטייער

אָנגענומען דורך דער פינאַנץ-קאָמיסיע אין זין פון רעגירונגס-פאָרשלאַג

די צוריקגעצויגענע שטייער-הנחות פון דער רעגירונג אַרויסגערופען אויפרעגונג אין די ווירטשאַפטל. קרייזען

פינאַנץ-מיניסטער מאַטושעווסקי האַלט, אַז דער קריזיס איז נישט קאַטאַסטראָפאַל

פינאַנץ-קאָמיסיע אָנגענומען די שטייער-ענדערונגען

לויט'ן וואונש פון דער רעגירונג.

וואַרשאַ (מעלפ.) די פינאַנץ-קאָמיסיע האָט היינט אָנגענומען דעם געזעץ פּראָיעקט וועגען אומזאַץ-שטייער, מיט די ענדערונגען, וואָס עס האָט פאַרלאַנגט די רעגירונג. דער געזעץ-פּראָיעקט זעהט פאָר, אַז הורט-פירמעס, וואָס פיהרען האַנדעלס-ביכער זאָלען צאָהלען ¾ פּראָצ. פון 1 אַפּריל 1930 און אַ האַלב פּראָצ. פון 1 אַפּריל 1931. דעטאַיל-סוחרים אָהן אונטערשיד צי זיי פיהרען ביכער צי נישט, צאָהלען 1½ פּראָצ. פון 1 יאַנואַר 1931 און 1 פּראָצ. פון 1 יאַנואַר 1932. האַנדווערקער 7. און 8. קאַטעגאָריע צאָהלען 1 פּראָצ. אומזאַץ פון 1 יאַנואַר 1931. פאַבריקען פון 1. ביז 6. קאַטעגאָריע צאָהלען 1¾ פּראָצ. פון 1 יאַנואַר 1932 1½ פון 1 יאַנואַר 1933, 1¼ פּראָצ. פון 1924 און 1 פּראָצ. פון 1935. קאָמיס-האַנדעל זאָלען צאָהלען 3 פּראָצ..

רעפּ. פאַרבשטיין און אַנדערע האָבען וועגען אונטערגעהאַלטען זייער פאָרשלאַג, וואָס זיי וועלען אַריינטראָגען אויפ'ן סיים-פּלענום.

די פינאַנץ-קאָמיסיע האָט אויך אָנגענומען דעם פאָרשלאַג, אַז די פינאַנץ-מאַכט דאַרף ענטשיידען איבער דער פראַגע פון רעקלאַמאַציעס אין משך פון 12 חדשים, אויב נישט בעדייט עס אַ אָפּזאָג. דער שטייער-צאָהלער האָט אויך דאָס רעכט זיך צו ווענדען מיט אַ אַדמיניסטראַטיווע צום העכסטען טריבונאַל. די קאָמיסיע האָט אויך אָנגענומען דעם פאָרשלאַג צו אַנולירען די פאַרלעגענע אומזאַץ-שטייערן ביז 1927 אויב די סומע פאַר אַ גאַנץ יאָהר שטייגט נישט אַריבער 250 זל. דער דאָזיגער בעשלוס איז אויך חל אויף שטראָפען און פּראָצענטער.

וואַרשאַ (מעלפ.) די ידיעה, אַז די רעגירונג האָט צוריקגעצויגען אַלע הנחות פון אומזאַץ-שטייער האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע מהומה אין די וואַרשאַווער סוחרישע קרייזען. היינט האָבען אָפּגעהאַלטען ספּעציעלע זיצונגען אַ ריי סוחרים פאַראיינען, האַנדווערקער און קליינהענדלער.

פאַרטיידיגונגס-אַקציע פון די יודישע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס

וואַרשאַ, 4 מערץ (יטאַ) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דראָהענדער ווענ-דונג אין דער פראַגע פון אומזאַץ-שטייער, האָט דער צענטראַלער קליינ-הענדלער-פאַרבאַנד זיך געווענדעט צו דער יודישער „קאָלאָ“, ווי אויך צו דער יודישער פּרעסע וועגען צוזאַמענרופען אַן עקסטרע בעראַטונג פון אַלע יודישע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס וועגען אונטערנעמען אַ פאַרטיידיגונגס-אַקציע.

וויטעבסקער רב אַנטלאָפען פון מאָסקווע.

ריגאַ (יטאַ) פון מאָסקווע מעלדעט מען, אַז דער וויטעבסקער רב מעדאַליע, וואָס וואוינט אין מאָסקווע און וועלכער איז בעשולדיגט געוואָרען אין קאָנטער-רעוואָלוציאָנערער טעטיגקייט איז אַנטלאָפען פון מאָסקווע. דער רב מעדאַליא איז איינער פון די פּאָפּולערסטע רבנים אין רוסלאַנד.

* * *

מאָסקווע (יטאַ) לויט אינפאָרמאַציעס פון יט"א-קאָרעספּאָנדענט איז דער רב מעדאַליא אַנטלאָפען פון מאָסקווע, דערפאַר, וואָס מען האָט אויף איהם אַרויפגעלעגט אַזוינע הויכע שטייערן, וואָס שטייגען איבער זיין גאַנץ פערמעגען.

אחרי מחלה קצרה וכבדה מת עלינו ביום ג' ד' אדר תר"צ

נ"ע שלום משה ב"ר יחזקאל זק"היים שמעון נ"י

בשנת 47 לימי חייו

ההלוי' תהי' היום ביום ד' ה' אדר (5/3) מבית האבל מאניושקי 5 בשעה 12 צהרים

השרויים בצער עמוק: הוריו, אשתו, אחיותיו ומשפחתו

יודישע קאָאָפּעראַטיווע באַנק

Towarzystwo Kredytowe dla Handlu Spożywczego w Łodzi

Spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością

טעלעפאָן 139-38 | 15 אַלטען מאַרק 15 | טעלעפאָן 139-38

ערלעדיגט זעמטליכע באַנק-אָפּעראַציעס.

היינט, מיטוואָך, ה' אדר, איין טאָג פון דער ערשטער שמערצליכער יאָהרצייט נאָך

נ"ע

טשאַרנאַ מירל גינגאַלד

וועט 12 אַ זייגער מיטאָג געשטעלט ווערען אַ מצבה, וועגען וואָס עס זענען מודיע

מאַן און עלטערן.

אַכטונג, בעקער-מייסטער!

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נאָהנטער מצה-אַקציע ווערען גערופען אַלע מיטגלידער און נישט-מיטגלידער אויף

א גרויסע פערזאַמלונג

היינט, מיטוואָך, דעם 5. מערץ, 6 אָוונד, אויף וועלכע אַלע בעקער-מייסטער דאַרפען אונבעדינגט אין אייגענעם אינטערעס קומען, אין געגענפאַל וועלען די יעניגע נישט קענען קריגען אַנ'ערלויבניש צו באַקען מצות.

בעמערקונג: אַ בעריכט פון דער קאָנטראָלע אין די בעקערייען פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזטוואָ.

942

שעורי ערב בחר צעירים נאָוואָמיעסקאַ 22 | ברוך הבא! שמחה איז דאָ אין אַ מזלדיגע שעה | זאַל פילהאַרמאָניע נאַרוטאָוויטשאַ 20

היינט נור היינט מיטוואָך, פ' תרומה, ה' אדר (5.3) פונקטליך 7 אָוונד האָט איהר די מעגליכקייט צו בעוואונדערן די צויבערשטימע פון בעוואוסטען און בעקאַנטען אויבער-קאַנטאָר

ה' שמחה קוסעוויצקי

וועלכער וועט היינט אויפטרעטען מיט די נייעסטע רעליגיעזע קאָמפּאָזיציעס, וועלכע מאַכען דעם צוהערער שטוינען מיט זיין האַרציגע נגינה אין בעגלייטונג פון אַ כאָר פון 40 פּערזאָן אונטער דער לייטונג פון ה' י. רובין צוזאַמען מיט אַ גרויסען סימפאָנישען אָרקעסטער אונטער דער אָנפיהרונג פון בעוואוסטען מוזיקער ה' קאָכאַנאָווסקי.

דאָס האָט איהר די מעגליכקייט צו בעוואונדערן נאָר היינט אין דער חנוך-הספר - פייערונג.

ס'וועלען אויך רעדען מעניני דיומא, הרב ר' ירחמיאל וואַלבראַמסקי, רעד. א. ג. פרידענזאָהן, זילבערשטיין א. א. פרטים אין די פּראָגראַמען. בעמ.: דער באַלקאָן איז ספּעציעל רעזערווירט פאַר פרויען.

בילעטען צו בעקומען אַ גאַנצען טאָג ביי דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע. — פרויען ווערען געבעטען צו קומען נייען ירועות אין נאָוואָמיעסקאַ 22 פּראָנט 2-טען שטאָק פון 2–6 אָוונד. ביים נייען ירועות וועט שפּילען דער אויבענדערמאָנטער אָרקעסטער.

אפאזיציע וויל וויסען די שטעלונג

פון דער רעגירונג וועגען דער געפלאנטער קאנסטיטוציע-רעפארם

לייד ענשאפטליכע דיסקוסיע אין דער קאנסטיטוציע-קאמיסיע.—וואס איז די אפאזיציע אויסען געווען מיט איהר פארשלאג?

אפגעשאפט דעם לאקאטארען-שוץ פון 7-צימערדיגע וואוינונגען

אפאזיציע פאדערט פון דער רעגירונג ארויסצוזאגען איהר שטעלונג וועגען דער רעוויזיע פון דער קאנסטיטוציע

ווארשא (טעלפ.) אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער קאנסטיטוציע-קאמיסיע האט דעפ. בוטנער (נ. ד.) ארויסגעטראגען א פארמעלען פארשלאג איבערצורייסען די דעבאטע און זיך צו ווענדען צו דער רעגירונג, און דער פערזאן פון פרעמיער בארטעל, זי זאל אויסזאגען איהר שטעלונג צו דער רעפארם פון דער קאנסטיטוציע, נאך איידער די קאמיסיע וועט אפשטימען די פערהאנענע געזעץ-פראיעקטען.

דעפ. פילסודסקי (ב.ב.) איז נעגען פארשלאג פון דעפ. בוטנער, אז אין דעם סטאדיום פון דער ארבייט קען מען נישט אנפרעגען די רעגירונג זי זאל ארויסזאגען איהר שטעלונג.

דער פארזיצער דעפ. מאקאווסקי ערקלערט, היות די פארשטעהער פון דער רעגירונג זענען אנוועזענד אויף דער זיצונג, וועלען זיי שוין איבערגעבען דעם פרעמיער. עס ענטוויקעלט זיך דאן א לאנגע פאליטישע דיסקוסיע ארום דער פראגע. אין דער דיסקוסיע נעמען אנטייל: דעפ. ליבערמאן (פפ"ס), קאטשאלקאווסקי (ב.ב.) גידזשאלקאווסקי (פפ"ס) און גרינבוים (יוד. קאלא).

דעפ. בוטנער האלט ווייטער אונטער זיין פארשלאג. דעפ. ליבערמאן: דער פרעזעס פערהערעט די ארדנונג פון דער פארלאמענטארישער טאקטיק.

פרעז. מאקאווסקי: איך רוף אייך דערפאר צו ארדנונג.

דעפ. קאטשאלקאווסקי: אזא פארשלאג קאן מאכען דער סיים און נישט די קאמיסיע. פרעז. מאקאווסקי זאגט זיך אפ צו שטעלען דעפ. בוטנער'ס פארשלאג צו אפשטימונג און ערקלערט א הפסקה. ער האלט דאן אפ א קאנפערענץ מיט'ן סיים-מארשאלעק דאשינסקי וועגען דעם צי די קאמיסיע האט רעכט צו מאכען אזא ווענדונג צו דער רעגירונג. נאך דער הפסקה ערקלערט ער, אז דער סיים-מארשאלעק איז מסכים מיט זיין שטאנדפונקט, אז דאס קען נאר מיט דער פלענום פון סיים.

דעפ. ליבערמאן, זאגט ער, צווייפעלט, צי דאס האט געזאגט דאשינסקי.

דעפ. מאקאווסקי: דאס איז שוין אביסעל צופיל.

ער ערקלערט ווידער א הפסקה, מען מאכט נאכאמאל אנ'אנפראגע ביים סיים-מארשאלעק און סוף כל סוף בלייבט עס ווי פרעזעס מאקאווסקי האט געוואלט.

די קאמיסיע האט אויך אנגענומען דעם קאמפראמיס-פארשלאג פון דעפוטאט פאגונסקי, אז די קאמיסיע גלויבט, די רעגירונג וועט ארויסזאגען איהר שטעלונג וועגען דער רעפארם פון דער קאנסטיטוציע.

עס ענטוויקעלט זיך דאן ווייטער די דיסקוסיע איבער דער קאמפעטענץ פון מלוכה-פרעזידענט. אין דער דיסקוסיע באטייליגען זיך א רייה דעפוטאטען צווישען אנדערע אויך גרינבוים.

קונציגער מאנעוור פון דער אפאזיציע

ווארשא (טעלפ.) אין די ווארשאווער פאלנישע קרייזן האט מען היינט גערעדט, אז דער פארשלאג פון דעפ. בוטנער איז בלויז געווען א קונציגער מאנעווער פון דער אפאזיציע צו קאמפראמיטירען די ב.ב. היות עס איז בעקאנט, אז פרעמיער בארטעל איז נישט מסכים צום קאנסטיטוציע-פראיעקט פון ב.ב. האט די אפאזיציע אומישנע געוואלט, אז די רעגירונג זאל איצט ארויסזאגען איהר שטעלונג כדי ארייננצוברענגען אין א קלעם די ב.ב., וואס שטיצען זיך דערויף, אז בארטעל'ס רעגירונג איז נאר א פאראיבערגעהענדער און זיי וועלען „צושניידערן" די קאנסטיטוציע, אז זי זאל זיין פאסיג פאר א שפעטערדיגער אמת סאנאטארישער רעגירונג.

לאקאטארען-שוץ פון 7 צימערדיגע וואוינונגען ווערט אפגעשאפט

ווארשא (טעלפ.) דער מיניסטער-ראט האט אנגענומען א געזעץ-פראיעקט לויט וועלכען עס ווערט אפגעשאפט דער לאקאטארען-שוץ פאר וואוינונגען פון 7 צימערן און מעהר, אויך די צאהל פאמיליע-מיטגלידער איז קלענער פון דער צאהל צימערן.

רעגירונגס-קרעדיטען פאר די יודישע קאאפעראטיוען.

לעמבערג, 4 מערץ (יטא) א דאנק דער איגטערווענץ פון דירעקטאר פון רעוויזיאנס-פערבאנד פון די יודישע קאאפעראטיוען אין מזרח-גאליציען, ד"ר ראזמארין, האט דער דירעקטאר פון דער באנק פאר פאלקס-ווירטשאפט גענעראל גורעצקי צוגעזאגט צו ערטיילען קרעדיטען פאר די יודישע קאאפעראטיוען.

פינאנץ-מיניסטער מאטושעווסקי זאגט, אז לאדזער פירמעס גיבען נישט אן קיין ריכטיגע ציפער פון זייער אומזאץ:

ווארשא (טעלפ.) אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע ביים סענאט האט דער פינאנץ-מיניסטער מאטושעווסקי געזאגט: מען בעקלאגט זיך בסדר אויף די שטייערן. די הויפט-זאך איז, וואס דער פינאנץ-אפאראט פונקציאנירט שלעכט. די פינאנץ-בעאמטע טויגען נישט. עס דערנעהמט צופיל קוריאזען. אויף איין ארט איז אפילו פארהאן א פינאנץ-נאטשאלניק, וואס איז א געוועזענער קוימען-קעהרער און מען קען איהם נישט בעזייטיגען, ווייל ער האט זיך שוין סטאביליזירט.

ווייטער זאגט ער, אז היינט זענען דא 17000 צאהלער פון הכנסה-שטייער, בעת פאר דער מלחמה איז זייער צאהל געווען א דרייפאכע.

ווייטער זאגט דער מיניסטער, אז לאדזער פירמעס גיבען נישט אפ קיין ריכטיגע צאהלען פון זייער אומזאץ. די דורכגעפיהרטע רעוויזיעס האבען בעוויזען, אז זייער אומזאץ בעטרעפט פיל מעהר ווי זיי האבען געגעבען.

דער קריזיס אין לאדז איז נישט קאטאסטראפאל. ער איז ענליך צום קריזיס פון יאהר 1925. אבער בעת דעמאלט זענען די שטייערן נאך געהעכערט געווארען, ווערען היינט געמאכט הנחות.

דער פינאנץ-מיניסטער זאגט זיך צום סוף ארויס געגען עטאטיזם. די בודזשעט-קאמיסיע האט אויף איהר היינטיגער זיצונג בעשלאסען צו פערגרעסערן דעם פראפאגאנדא-פאנד פון אויסערן-מיניסטער מיט 2 מיליאן זל. דאגעגען האט זי אפגעווארפען דעם פארשלאג צו פערגרעסערן דעם דיספאזיציע-פאנד פון קריגס-מיניסטער מיט 2 מיליאן זל.

דער אנגענומענער בודזשעט אין סענאט בעטרעפט 3 מיליארד מיט קנאפע 39 מיליאן הכנסות, און קנאפע 3 מיליארד הוצאות. ער זעהט פאר אן איבער-עודף פון 93 מיליאן.

א שוהל אויפ'ן נאמען פון לואי מארשאל

זאווירטשע, (יט"א) אויף אנ'אלגעמיינער פערזאמלונג פון דער היגער גמילות-חסדים-קאסע איז בעשלאסען געווארען, אז די שוהל אהבת-שלום, וואס געפינט זיך ביי דער גמילות-חסדים-קאסע זאל גערופען ווערען אויפ'ן נאמען פון לואי מארשאל.

דזשעמס ראזענבערג וועגען דער טעטיגקייט פון „אגראדזשאינט" אין סאוויעט-רוסלאנד

ניו-יארק, (יט"א) איינער פון די פיהרער פון דער „אמעריקאנישער געזעלשאפט פאר יודישער ערד-קאלאניזאציע אין רוסלאנד", ה' דזשעמס ראזענבערג, האט פערעפענטליכט אין די צייטונגען א מיטטיילונג, אין וועלכער ער פראטעסטירט געגען די פרובען ארייננצוציהען דעם פראבלעם פון יודישער ווירטשאפט-טעטיגקייט אין רוסלאנד אין פאליטישע דיסקוסיעס ווי אויך געגען דעם פערבינדען דעם דאזיגען פראבלעם מיט די רדיפות געגען רעליגיע אין סאוויעט-רוסלאנד.

די פראגע פון פערפאלגען די רעליגיע אין רוסלאנד — ערקלערט ה' ראזענבערג — איז נישט קיין ספעציעל יודישע פראגע, זי בערירט און גלייכער מאס קריסטען, מוזולמענער און יודען. אי זעהר מיר זאלען זיך נישט קלאגען אויף דער אנטי-רעליגיעזער פאליטיק פון דער סאוויעטען-מאכט, טארען מיר דאך נישט פערגעסען וועגען דעם, אז אין סאוויעט-רוסלאנד לעבען 3 מיליאן יודען, וועלכע מוזען ארייננגעצויגען ווערען אין דער פראדוקטיווע אין איינקלאנג מיט'ן רוסישען געזעץ און סיסטעם, כדי זייער ווירטשאפטליכע און בירגערליכע פאזיציע זאל זיין געזיכערט.

דער „אגראדזשאינט" — ערקלערט ווייטער ה' ראזענבערג — האט בעקומען ווענדונגען פון טויזענדער יודישע פאמיליעס וועגען הילף ביים איבערגעהען צו לאנדווירטשאפט און די געביטען פון דער יודישער קאלאניזאציע. דער „אגראדזשאינט" האט פון יאהר 1924 ביז איצט אויסגעגעבען 8 מיליאן דאלאר אויף קאלאניזירען יודען אין רוסלאנד און האט אויף אזא אופן פערגרעסערט די יודישע פויערים-בעפעלקערונג אין רוסלאנד פון 5 טויזענד אין יאהר 1924 אויף 50,000 אין יאהר 1929. אין דעם לויפענדען יאהר ווערט געפלאנט צו קאלאניזירען נאך 4500 יודישע פאמיליעס. און צוזאמענהאנג דערמיט האט שוין דער „אגראדזשאינט" בעקומען פיל בקשות פון יודישע פאמיליעס.

די קאלעקטיוויזאציע פון דער לאנדווירטשאפט אין רוסלאנד האט געשטעלט פאר די יודישע קאלאניסטען א נייעם פראבלעם, נישט קוקענדיג דערויף, מוז ווייטער געפיהרט ווערען די טעטיגקייט פון „אגראדזשאינט" און די ראהמען פון דער אלגעמיינער רעגירונגס פאליטיק. וועט די דאזיגע פאליטיק האבען אנ'ערפאלג, וועלען דערפון געניסען אויך די יודישע קאלאניסטען. וועט זי ליידען א דורכפאל וועלען די יודישע קאלאניסטען זיין אין נישט קיין ערגערער לאגע ווי די איבעריגע לאנדווירטשאפטליכע בעפעלקערונג אין רוסלאנד.

די רוסישע רעגירונג — האט פערענדיגט זיין ערקלערונג ה' ראזענבערג — האט אונטערגעשטיצט די קאלאניזאציאנישע ארבייט פון „אגראדזשאינט" דורך אויסטיילען גרויסע ערד-פלאַכן און בעשטימען אויף דעם צוועק גרעסערע סומען און דער פארם פון קרעדיטען פון „אגראדזשאינט" אויף פראדוקטיוויזירען די יודישע בעפעלקערונג אין סאוויעט רוסלאנד.

ערקלערונג פון הרב שמעון גלאזער וועגען ארעסט פון די מינסקער רבנים

ניו-יארק, (יט"א) אין אפיציעלען ארגאן פון דער סאוויעטישער רעגירונג „איזוועסטיא" איז פערעפענטליכט געווארען, ווי בעקאנט, אנ'ערקלערונג, דאס די ארעסטען פון די מינסקער רבנים זענען פארגעקומען צוליב די אנקלאגע בשותפות מיט אויסלענדישע רבנים. צווישען אנדערן איז אנגעוויזען געווארען אויף אנ'אנגלעגאלע פערזאמלונג פון רבנים מיט'ן אנטייל פון דעם אמעריקאנער ראבינער שמעון גלאזער, בעת דער לעצטער האט פאר-א-יאהרן געווילט אין ראטען-פערבאנד. אויף דער דאזיגער פערזאמלונג זאלען די מינסקער רבנים האבען אינפארמירט דעם אמעריקאנער גאסט וועגען דעם צושטאנד פון רעליגיע און ראטען-פערבאנד און וועגען דער לאגע פון די יודען, ערקלעהרענדיג דערביי, אז דאס יודישע פאלק געהט אונטער און סאוויעט-רוסלאנד און דער יודישער דת ווערט פערפאלגט.

און צוזאמענהאנג דערמיט האט הרב שמעון גלאזער, פרעזידענט פון צענטראל-ראט פון ארטאדאקסישע רעליגיע אין אמעריקא, בעפולמעכטיגט די יודישע טעלעגראפען-אגענטור צו פערעפענטליכען אין זיין נאמען אנ'ערקלערונג, אין וועלכער ער לייקענט קאטעגאריש אפ ער זאל האבען איינגעהאלטען א קאנפערענץ מיט די מינסקער רבנים און בעקומען פון זיי אינפארמאציעס.

הרב גלאזער שטעלט פעסט, אז דאס סאוויעטישע אינפארמאציע-ביורא אין וואשינגטאן, ווי אויך דער סאוויעטישער באטשאפטער אין בערלין און דאס סאוויעטישע אויסערן-מיניסטעריום זענען געווען גענוי אינפארמירט וועגען דעם ציל פון זיין בעזוך און ראטען-פערבאנד וואס האט זיך בעגרענעצט בלויז צו פארשען דאס יודישע לעבען אונטער'ן סאוויעטישען רעזשים. מיט דעם דאזיגען בעריכט האט הרב גלאזער בעקומען זיין פאס קיין סאוויעט-רוסלאנד.

שוין אויפ'ן צווייטען טאג נאך מיין אנקומען קיין רוסלאנד — ערקלערט ווייטער הרב גלאזער — האב איך געהאט די מעגליכקייט איינצוקויפען דאס בוך מיט די געזעץ-פארשריפטען פון אפריל 1929 וועגען די רעליגיעזע קערפערשאפטען, וואס זענען בעשטעטיגט דורכ'ן פרעזידענט פון דער ווייס-רוסישער ראטען-רעפובליק, טשערוואקאוו. איך האב אויף אזא אופן געהאט אלע אינפארמאציעס, וואס זענען געווען פאר מיר נויטיג. איך האב שוין דערפאר נישט געהאט נויטיג אנטייל נעמען אין א רבנים-פערזאמלונג, ווייל איך האב זיך שוין נישט גענויטיגט אין ווייטערדיגע אינפארמאציעס.

ווען איך בין צוריקגעפאהרען קיין אמעריקא האב איך זיך אונטערוועגס געטראפען מיט'ן פערטרעטער פון אמעריקאנישען באטשאפטער אין פראנקרייך, וועלכער האט מיר פארגעשלאגען צו פערעפענטליכען די צוזאמענגעזאמעלטע פאקטען, דאס האב איך טאקע געטאן.

דאס ארעסטירען די מינסקער רבנים — האט פערענדיגט זיינע ערקלעהרונגען הרב גלאזער — איז א טעוולאנישער אויפטו. די רבנים האבען נישט געהאט קיין שום געלעגענהייט מיך צו זעהן, ווייל איך בין געווען אונטער א שטענדיגער שמירה און אפילו בעוואכט דורך א מיליטער-פאליצאי.

געשטארבען א יודישער קאלאניסט פון 108 יאהר

פינסק, (יט"א) די טעג איז אין אזוואניק (ביי פינסק) געשטארבען דער יודישער קאלאניסט שלום גלאצער, וועלכער איז אלט געווען 108 יאהר. ביז אין די לעצטע טעג פון זיין לעבען האט דער 108-יעהריגער זקן זיך געפיהלט געזונד, געאקערט און געזייהט די פעלדער און צייטענווייז געמאכט א שפאציר פון דארף קיין פינסק צו פוס.

ד"ר מאגנעס געבראכען זיין ווארט

ירושלים, 4 (יטא) ד"ר מאגנעס האט צוגעשיקט זיין בראשור צו אלע מיטגלידער פון ענגלישען פארלאמענט. דערמיט האט ד"ר מאגנעס געבראכען זיין ווארט, וואס ער האט געגעבען דעם „ועד הלאומי" נישט צו פיהרען קיין פאליטיק אויף אייגענער אחריות.

אויספארשונגס-קאמיסיע פערענדיגט די וואך איהר ארבייט

לאנדאן, 4. (יט"א) די ענגלישע אויספארשונגס-קאמיסיע האט בעשלאסען אפצוהאלטען יעדען מיטוואך און דאנערשטאג איהרע זיצונגען, אזוי אז עס איז מעגליך די קאמיסיע זאל נאך היינטיגע וואך פערענדיגען איהר בעריכט און איהם איבערגעבען דער ענגלישער רעגירונג.

עלעקטרישע פאגאטאוויע!! טעלעפאן 118-36
סטאדאלניאנא 4
טעטיג א גאנצען מעת-לעת.

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאנא 25
טעלעפאן 126-87
ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע. אלע-ארט אנאליזען
בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—2, און פון 6 -9 אווענד.
בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. L. Suchowczycki
כירורג
נעמט אן טעגליך פון 3 ביז 5 נאכמיטאג
Pl. Dąbrowskiego 2, tel. 123-47

Dr. med. Adam Bender
נארוטאוויטשא 30 טעל. 41-75
ספעצ. פאר אינערליכע און הארץ-קראנקהייטען

ווינער ארטאפעדישע פראצאווניע
— אונטער אויפזיכט פון א דאקטאר ספעציאליסט — מאכט לויט גיפס-מאדעלען ווקלאדקעס בעגען פלאט פיס קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסעטען און אפאראטען א. ז. וו. ידאנסקא 28 רן 1. פון 5—7 אווענד.

DYREKCJA
Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Sp. Akc.,
(Elektrownia Łódzka)
podaje do wiadomości Pp. Odbiorców energji elektrycznej na **ograniczniki,** iż ostateczny termin uregulowania należności za **rachunki I-go kwartału (różowe),** to jest za czas od 1 marca 1930 r. do 1 czerwca 1930 r. **upływa dnia 10 marca 1930 roku.**
Niewpłacenie należności w terminie wyżej wskazanym pociągnie za sobą skutki zerwania umowy zawartej na dostawę energji elektrycznej, oraz przerwę w dostawie prądu bez uprzedniego o tem zawiadomienia.
W celu uniknięcia ścisku przy płaceniu w ostatecznym terminie, uprasza się o wcześniejsze regulowanie należności.
Przy płaceniu należy bezwzględnie przedstawić zapłacony rachunek różowy za IV kwartał 1929 roku.

Bank Spółdzielczy
Kupców i Przemysłowców w Łodzi
Spółdz. z ogr. odpow. Tel. 136-46 i 188-34
39 צעגעלניאנא 39
פאדערט אויף אלע בעזיצער פון די פרעמירטע שפאר-ביכלעך, אז זיי זאלען ביז'ן 10. ד. ח.
בעצאהלען די פערלעגענע אפשפאר-ראטען.
אין געגענפאל קאנען זיי נישט נעמען קיין אנטייל אין דער ציהונג פון דער אפשפאר-פרעמיע פון דער באנק.

Dr. med. H. Lajchter
צאהן-כירורג
קיפער, דזשאנסלעס גומען, צינג-קראנקהייטען א.ד.ג.
האט זיך איבערגעצויגען
אויף זשעלאנא 9, טעל. 149-66 1 שטאק פראנט
נעהמט אן פון 1.30—5 אווענד.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייט
קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81
ספרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17, פון 2 ביז 3 נאכמ.

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר געמט-אן פון 6 ביז 7 אין אוונד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט

"Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16 :אדרעס
טעלעפאנען: רעדאקציע 10057. אדמיניסטראציע 100.47

די הבטחות און הנחות

פון מיניסטער מאטושעווסקי.

דער יודישער סוחר און בעל-מלאכה האט געלעגט גרויסע האפנונגען אויף דער נאוועלע צום אומזאץ-שטייער, וואס איז ארייגעטראגען געווארען דורך דער רעגירונג. פיל האבען שוין דערין געזעהן אנהויב פון א נייער ערא אין דער ווירטשאפטליכער פאליטיק פון דער רעגירונג, מען האט שוין אנגעהויבען צו וועבען פערשידענע חלומות וועגען דער הריסה פון עטאטיזם אין פוילען און וועגען א פערשטענדניש פאר די נויטען און ליידען פון דער שטאטישער בעפעלקערונג, פלוצלינג — באך! דער חלום איז צוריסען געווארען. דער פינאנץ-מיניסטער מאטושעווסקי האט זיך דערשראקען פאר זיינע „ווייטגעהענדע" הנחות פאר'ן סוחרטום און דעם גרעסטען טייל צוריקגעצויגען פון זיין פראיעקט. פון די, וואס זענען יא איבערגעבליבען, האבען אזא קליינע בעדייטונג פאר'ן סוחר, אז מען וועט עס פאקטיש גאר נישט אנזעהן. אין דער פראיעקטירטער נאוועלע איז דער קליין- און דעטאל-האנדעל פון תחלת אן געווען בעוואלט. די ארגאניזאציעס פון די קליין-הענדלער האבען מאקע פון דער ערשטער מינוט אנגעוויזען דערויף, און מען האט געגלויבט צו פועל'ן, אז די דאזיגע עולות זאלען בעזייטיגט ווערען. און אט איז געקומען דער ענטפער. דאס ביסעל הנחות, וואס זענען פריהער יא געווען פאר'ן קליין-האנדעל זענען איצט אויך שוין צוגענומען געווארען. און דאס ביסעל הנחות, וואס זענען שוין יא איבערגעבליבען, וועלען ערשט אריינטרעטען פון 1 יאנואר 1932. גאנצע צוויי יאהר האט אלזא, נאך דער קליין-האנדעל, וואס פיהרט נישט קיין האנדעלס-ביכער, צו צאהלען דעם פולען אומזאץ-שטייער פון 2 פראצענט. אנשטאט דער דרינגענדער באלדיגער הילף, וואס וואלט נאך אפשר געקאנט אפראטעווען דאס ביסעל עקזיסטענצען, וואס זענען איבערגעבליבען פון'ם „מבול", הייסט מען ווארטען גאנצע צוויי יאהר און שפעטער, אז גאט וועט העלפען און זיי וועלען בלייבען לעבען, וועלען זיי זוכה זיין צו געניסען פון די טובות, וואס דער מיניסטער האט פאר זיי אנגעגרייט אין זיין נאוועלע.

וואס זאל דאס בעדייטען? — דאס בעדייט, אז אין די רעגירענדע רעגירונגס ספערען קלאמערט מען זיך ווייטער ביי דער אלטער ווירטשאפטליכער פאליטיק, פון דער פאליטיק, וואס האט געמאכט א תל פון דער שטאטישער בעפעלקערונג, און רופט זיך איצט אויך אפ אויף דער דארפישער בעפעלקערונג.

די נייע ווענדונג אין פינאנץ-פאליטיק פון דער רעגירונג בעווייזט, אז דער פינאנץ-מיניסטער מאטושעווסקי האט גאר נישט געלערנט פון דעם ביז איצטיגען קריזיס, און אז דער חורבן אין דער פוילישער ווירטשאפט וועט זיך נאך שנעלער און ראשער ווי ביז איצט.

די ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס פון יודישען סוחרטום דארפען דערויבער אויפהויבען זייער שטים, און אויב עס זענען נאר דא אויערן מוז די דאזיגע שטים געהערט ווערען.

אויב עס זענען נאר דא אויערן? — דאס וואס איז געווען ביז איצט, גיט א גענוגענדען בעווייז, אז עס איז נישטא קיין אויער, וואס זאל הערען דאס פערצווייפעלטע געשריי.

און דאס איז דאס טראוריגסטע, דאס טראגישסטע אין אונזער ווירטשאפטליכען לעבען אין פוילען...

—פ.ב.

פאסט-אפשפאר-קאסע
P.K.O.

צענטראלע: ווארשא, יאסנא 9. — אפטיילונגען: קאטאוויץ, פויזען, קראקא, ווילנא

P.K.O.

פערזיכערט

1. פולע זיכערקייט פון די וקלאדען
2. די מעגליכקייט צו יעדער צייט צוריקצוציהען דאס אריינגעלעגטע געלד,
3. סאלידע פראצענטירונג,
4. געהיימניש פון די אפשפאר-איינלאגען.

גאראנטירט

מיט א סומע פון 357 מיליאן זל. אין מזומן און לאקאטען, מיט 24 ריזיגע געביידעס, וועלכע שטייגען איבער דעם ווערט פון 30 מיליאן זל. און מיט אנדערע פערמעגענס-אביעקטען.

קאפיטאלן איינגעלעגט אין פ.ק.א.

1. פערשטארקען אלע צווייגען פון ווירטשאפטליכן לעבען אין פוילן.
2. ווירקען-מיט צו פערקלענערן די ארבייטסלאזיגקייט
3. פיהרען צום אויפשטייג פון אלגעמיינעם וואוילשטאנד.

די אפשפארונג-איינלאגען זענען פריי פון אלע מינים אפצאה-לונגען און שטייערן.

די וקלאדען אין פ.ק.א. קאן מען איינצאהלען און אפנעמען אין יעדען פאסט-אמט פון גאנצען לאנד אהן אונטערשיד, וואו דאס ביכעל איז ארויסגעגעבען געווארען.

יעדע קארעספאנדענץ מיט פ.ק.א. בנוגע דעם אומזאץ מיט די אפשפארונגען איז פריי פון אפצאהל.

465 טויזענד אקטיווע אפשפארונגס-ביכלעך פון פ. ק. א.

פינף יודען אין ליטע בעשולדיגט אין מארד

ווילדע העצע געגען די דארטיגע יודען

קאוונא, (יט"א)

אין שטעטעל שיימעל, שאוולער קרייז איז געפונען געווארען אין א ברונען דער טויטער קערפער פון וועטערינאר, אווישנים. עס האט זיך גלייך פערשפרייט א קלאנג, אז די יודישע קצבים האבען ערמארדעט דעם וועטערינאר. געוואוסט האט מען, אז אווישענים איז אין די קריטישע נאכט געגאנגען צום שלאכט-הויז:

פינף יודישע קצבים משה לעקוסאנעק מאנא, אברהם סלייטמאן, אברהם שניידער און מ. לעקוסאנעק זענען ארעסטירט געווארען אלס בעשולדיגטע אין מארד. נישט קוקענדיג דערויף, וואס די ארעסטירטע, וועלכע זענען בעקאנט אלס פרומע, רוהיגע און געשעפטליך סאלידע בירגער טענה'ן, אז זיי טראגען נישט קיין שום שולד פאר'ן טויט פון אווישענים.

די בעשולדיגטע ווייזען אויך אן, אז עס איז גאנץ מעגליך, דאס דער וועטערינאר איז געהרגעט ביינאכט צוליב דער פינסטערניש אריינגעפאלען אין דעם זעהר נידעריגען ברונען אין שיימעל.

אין דער גאנצער אומגעגענד ווערט איצט אין צוזאמענהאנג דערמיט געפיהרט א ווילדע העצע געגען די יודען און מען דראהט די יודישע איינוואוינער מיט עקסצעסען.

די ארעסטירטע זענען שווער געפייניגט געווארען, כדי זיי זאלען זיך מודה זיין אין אויספיהרען דעם מארד. די גאנצע יודישע בעפעלקערונג לעבט אין שרעק צוליב דער אנטי-יודישער העצע, וואס ווערט דא געטריבען.

סכסוך צווישען דער משפחה אסדיב און דעם ירושלים'ער גרויס-מופטי

ירושלים, (יט"א)

פיל אנהענגער פון ירושלים'ער גרויס מופטי הארזש אמין אל הוסייני בעמיהען זיך איצט צו מילדערן דעם סכסוך צווישען גרויס-מופטי און דער משפחת פון זיין דם-שונא מוזא אסדיב. ווי בעקאנט, איז מוזא אסדיב, דער פיהרער פון דער אראבישער פויערן-פארטיי, וועלכע טראגט ארום געגען גרויס-מופטי, ערמארדעט געווארען דורך אונבעקאנטע פערזאנען קורץ נאך די אונרוהען אין דער נאכט פון יום-כפור. די פאמיליע פון ערמארדעטען האט דאן ערקלערט, דאס דער גרויס-מופטי האט איינעם פון זיינע אנהענגער בעפוילען צו ערמארדען זיין שונא.

וועלענדיג אראפווארפען דעם חשד פון גרויס-מופטי'ן האבען זיינע אנהענגער אפגעגעבען א שבועה אויפ'ן קבר פון אסדיב, אז זיי האבען נישט גענומען קיין אנטייל אין ערמארדען איהם. דאס האט אבער נישט געהאלפען, ווייל אסדיב'ס קרובים טענה'ן ווייטער, אז די שבועה איז נישט גילטיג ביז וואנען דער מופטי אליין וועט די דאזיגע שבועה נישט אפגעבען. דער גרויס-מופטי וויל אבער נישט דורך א שבועה בעווייזען זיין אונשולד.

געווען צייטן, ווען דאס געזעץ האט געצוואונגען מענשען צו געברויכען פערפום

אינטערעסאנטע פאקטען וועגען געברויך פון פערפום אמאל און היינט

א מאדערנע פרוי געברויכט פארפום. זי געברויכט פארפום דירעקט אויף איהר נאז-טיכעלע, אויף איהרע האר, אויף איהרע הענד און אויף איהרע קליידער; און זי געברויכט א לאנגען צעטעל פון זאכען, וואס זענען פארפומירט. זי געברויכט פארפומירטע זייף, פארפומירטע פודער פאר'ן פנים, פארפומירטע פודער פאר די צייהן, פארפומירטע שמירעכץ פאר'ן פנים און ליפען, פארפומירטע בוינעלעך פאפיר פאר בריוו, און אפילו איהרע ציגארעטלעך זענען פערפומירט.

אבער פארפום איז נישט קיין מאדערנער פראדוקט: אזוי לאנג ווי עס זענען געווען מענשען אויף דער וועלט און אזוי לאנג ווי עס זענען געווען פרויען אויף דער וועלט — איז געווען פארפום. פערקעהרט; אין די אמאליגע צייטען האט מען געברויכט א סך מעהר פארפום, ווי איצט; און מענער האבען געברויכט פארפום נישט ווייניגער, ווי פרויען.

אין די קברים פון די אמאליגע קעניגען און אדעליגע פון עגיפטען און אסרא-באבילאניען געפינט מען קליינע וואזעס און ליימענע פלעשלעך פון פארפום. מען געפינט די כלים, אין וועלכע מען האט געהאלטען פערשידענע פארפומירטע אייהלען און שמירעכצען פאר'ן קערפער, און מען געפינט די כלים, אין וועלכע מען האט די פארפומירטע פודער'ס געריבען און געמישט מיט שמעקעדיגע אייהלען.

די פארפומען פון אמאל זענען נאר טיילווייז אויסגעפרעסט געווארען פון פערשידענע בלומען, הויפטזעכליך פון רויזען; דאס רוב שמעקעדיגע אייהלען און פליסיגקייטען האט מען ארויסגעקאכט פון פערשידענע סארטען אראמאטישע געהילץ. און אין די אמאליגע צייטען, ווען דער געשמאק איז בכלל נישט געווען אזוי ראפינירט, ווי איצט, איז דער אראמאט פון די פארפומען געווען א סך שארפער, ווי איצט. א מאדערנע פרוי וואלט גארנישט געקענט פערטראגען דעם שארפען גערוך פון די אמאליגע פארפומען, איבערהויפט ווען עס איז געברויכט געווארען אין אזא ברייטער מאס.

אין די אמאליגע בבלישע און פאר בבלישע צייטען האבען זיך אלע געשמירט מיט שמעקענדיגע אייהלען און זאלבען; אפילו די פשוט'ע סאלדאטען. עס איז א פילו געווען א צייט, ווען דאס געזעץ פון לאנד האט געצוואונגען צו געברויכען פארפום.

א ביולעטין פון דער נאציאנאלער געאגראפישער געזעלשאפט אין וואשינגטאן דערצעהלט, אז דער בעריהמטער באבילאנישער קעניג האמוראבי, וועלכער האט געהערשט מיט איבער 4,000 יאהר צוריק, האט ארויסגעגעבען א בעפעהל, אז אלע מוזען זיך פארפומירען; און דער געברויך פון פארפום איז בעצוואונגען געווארען דורכ'ן געזעץ.

די סאלדאטען פון דער פערצייטיגער אסירא-באבילאניא — דערצעהלט דער זעלבער ביולעטין, — האבען זיך געבאדען אין פארפום און געשמירט זייערע האר מיט פארפומירטע אייהלען. א מאדערנע פרוי וואלט נעבען אזא סאלדאט אפילו פון דערווייטענס שטעהן נים קענען, אזוי שארף האט פון איהם געשמעקט.

נישט ווייניגער, אויב נישט מעהר, איז געווען דער געברויך פון פארפום אין פערצייטיגען עגיפטען. די פערצייטיגע העראגליפישע שריפטען דערצעהלען, אז פארפום איז אין אמאליגן עגיפטען געווען א זאך פון אלטעגליכען געברויך.

שטארק געהאלטען, האט מען דעם גערוך פון פארפום געהערט מעהר, ווי א גאנצע וואך צייט.

און נישט נאר אויסערליך, — מען האט די פארפום געברויכט אפילו אינערליך; די שפייזען זייערע זענען שטארק פערפומירט געווארען, און ארייגעגאנגען אין א הויז פון א פערצייטיגען עגיפטער, — איבערהויפט אין דער אזוי גערופענער „פארפום-עפאכע", ד. ה. ווען דער געברויך פון פארפום איז געווען אמשטארקסטען אין מאדע, — איז געווען פונקט, ווי מען זאל אריינפאלען אין א פאס פון שארף שמעקענדיגען פארפום. מען האט געקענט דערשטיקט ווערען פון דעם צו-שטארקען גערוך. די עגיפטער זענען אבער צו דעם געווען געוואוינט; און בפרט נאך, אז דאס איז געווען אין מאדע, — האבען זיי עס געברויכט אין א זעהר ברייטער מאס.

גרויסע אנהענגער פון פארפום זענען אויך געווען די פערצייטיגע גריכען. נאר דער נאכלעסיגסטער גריך האט זיך נישט פארפומירט; אבער דער דורכשניטליכער גריך האט זיך געשמירט יעדען טאג מיט אנ'אנדער פארפום. פונקט ווי א מאדערנער איירראפעער וועט נישט ארויסגעהן און גאס נישט געוואשען און נישט פערקעמט די האר — אזוי האט א פערצייטיגער גריך נישט פערלאזען זיין היים, איידער ער האט זיך אויסגעשמירט מיט פארפום. די גריכען זענען אבער שוין געווען מענשען פון א העכערער קולטור און מיט א מעהר ראפינירטען געשמאק, — דערויבער איז זייער פארפום אויך געווען א דעליקאטערער. א מאדערנע פרוי וואלט זיך אויך נישט אפגעזאגט צו האבען א קריגעלע פון די גריכישע פארפומען.

אונזערע בעריהמטע גאונים זענען גאר קיין גאונים נישט...

אין „אמעריקען" האט ד"ר דעניעל דזשי מעקארטי געמאכט א פונק-נייע ענטדעקונג, סענסאציאנעל און אין דערזעלבער צייט אויך אינטערעסאנט. דער דערמאנטער דאקטאר האט זיך ספעציאליזירט אין ניוראלאגיע און אין מעדיקאל-יוריספרודענץ. דאס איז בכן א מענש, וואס דארף זיין בעגלויבט, ווען ער רעדט וועגען גאונים און וועגען זייער פעהיגקייט און קענטעניש.

ד"ר מעקארטי זאגט, אז די היינטיגע גאונים זענען כלל נישט קיין מי יודע וואס פאר א בריה'ס. זייער געניאליטעט איז אינגאנצען מיט א פאר פראצענט העכער פון די פעהיגקייטען פון א דורכשניטליכען עמוואס יעב'ער'ן מענשען.

נאך דעם וועלט-קריג האבען זיך בעוויזען א סך גאונים, דאס רוב פון זיי זענען געווענליך געווען אזעלכע, וואס געהערען צו די זיגרייכע פאליטיקער און דיפלאמאטען: צו יענע, וואס האבען דיקטירט דעם שלום-אפמאך. ד"ר מעקארטי איז א דאנק זיין שטעל געקומען אין בערוהרונג כמעט מיט אלע העלדען פון די זיגרייכע מדינות און האט צווישען זיי נישט געקענט ענטדעקען קיין גאונות, די גאונים פון דעם קריג שטעהען אפשר מיט א פאר פראצענט העכער פון די אנדערע דורכשניטליכע דיפלאמאטען און שטאטסלייט, אבער זאגען, אז זיי זענען גאונים, איז דורכאויס פאלש. צווישען די אלע „בערען". וואס זענען געזעסען ביי דער שלום-קאנפערענץ איז געווען בלויז איין מענש, וואס זיין מח האט געארבייט מיט א פינף פראצענט העכער פון דורכשניטליכען דיפלאמאט, און דאס איז וועניזעלאס דער גריכישער פרעמיער. א צווייטער איז געווען דער ענגלישער לארד האלדיין, אבער דעם לארד האט מען באלד גע'פסל'ט, כמעט ארויסגעשטויסען פון די דיפלאמאטען דערפאר, וואס ער האט געוואגט צו זאגען, אז איהם געפעלען מאנכע דייטשע פילאזאפען.

חוץ אט די צוויי געצעהלטע האט פרעזידענט ווילסאן'ס מח געארבייט אויף בלויז א פאר פראצענט בעסער און לאיד דזשארדזש'ס אויף איינס ביז צוויי פראצענט העכער פון דעם דורכשניטליכען שטאטסמאן. קלעמאנסא אבער האט שוין געהאט א געוועגליכען שכל פון א דורכשניטליכען פאליטיקער.

ל'קום צו א היגען נביר וועגען א נדבה. [illegible]

א קאפעלע הומאר

ווערטלעך און שטעכווערטלעך

תשובות אויף פראגען.

—איז הייראטען א סגולה צו קראנקע אויערען?
ברוך.

ענטפער. — יא... ווען דאס ווייב צורעדט זיך, פערדרעהט אייך אזוי דער קאפ אז איהר פערגעסט אן די אויערען.

* * *

— איך בין פערליבט אין צוויי מיידלעך און ווייס נישט וועלכע פון זיי צו נעהמען. גיט מיר אנ'עצה!
א בחור.

ענטפער. — מיט איינער האט חתונה און דער צווייטער הייסט ווארטען, ביז איהר וועט ארויסנעהמען א גט פון דער ערשטער. און ווי לאנג געדויערט עס היינט?!..

[illegible]

יודישער סטודענט פון בעסאראביען זיך אויפגעהאנגען אין א פאריזער האטעל

א טראגעדיע פון א פערצווייפעלטען יונגערמאן, וואס האט געליטען נויט און הונגער

פאריז. — אין איינעם פון די בע[illegible]ענע סטודענטען-האטעלען פון לאטיינישען קווארטאל האט זיך אפגעשפילט א טראגעדיע, וואס האט אויפגערעגט ערשיטערט די יודישע סטודענטען קאלאניע אין פאריז. דאנערשטאג [illegible]נד האט מען געפונען א געהאנגענעם אין א האטעל צימער אויף 9 די ד'אר[illegible] דעם 25-יעהריגען בעסאראבער [illegible]שען סטודענט שמואל דאווידזאהן, [illegible] אומשטענדען פונ'ם זעלבסטמארד זע[illegible] [illegible]יאוזערליכע און ווארפען א טראגי[illegible] [illegible]שיין אויף דער שרעקליכער לאגע [illegible] דער ארימער יודישער סטודענטנ[illegible]שאפט אין פאריז.

שמואל דאווידזאהן איז מיט עטליכע [illegible] צוריק געקומען קיין פאריז און [illegible] אויפגענומען געווארן אויף דער סאר[illegible], וואו ער האט שטודירט ליטערא[illegible] ער האט אבער געמוזט זוכען פער[illegible]טען זיך אויסצוהאלטען. ער האט [illegible] אויסגעלערנט ארבייטען ביי פוטער [illegible] געקריגען א שטעלע אין דער פוטער [illegible]ריק שאנא (47 די פער א מולען). [illegible]ידזאהן האט פיל נישט פערדינט. [illegible] האט געמוזט א סך ארבייטען און [illegible] מעהר נישט געקענט לערנען. דאס [illegible] איהם געבראכט אין א שווערער [illegible]מונג.

[illegible]צטענס האט ער אויך בעקומען [illegible]שרעקליכע גריסען פון דער היים, די [illegible] עלטערן זיינע אין ביעלץ, זענען ארים [illegible] קראנק, און דאס האט איהם נאך [illegible] נידערגעשלאגען.

[illegible]ם זעלבסטמערדער האט מען גע[illegible] צוויי בריוו: איינער פון דאווידזאהן'ס עלטערן, מען שרייבט איהם: [illegible] דער טאטע איז פלוצלינג פאראלי[illegible] געווארען, די מאמע איז קראנק, [illegible] קענסט, טייערער זוהן, שיקען [illegible] אויף א דאקטאר, מיר ווייסען, [illegible]שווער דיר איז, נאר די נויט איז [illegible], און דער טאטע לייגט אזוי, און [illegible] נישטא, פארוואס איהם צו היי[illegible]

דאס לעבען — שרייבט ער — האט קיין ווערט נישט פאר מיר... עס ענדערט זיך גארנישט פאר מיר. מיט 10 יאהר צוריק איז געווען די זעלבע נויט, די זעלבע צרות און די זעלבע לאגע אהן א אויסוועג, מיט 5 יאהר צוריק איז געווען דאס זעלבע און איצט איז בסדר דאס זעלבע — בסדר אהן א אויסוועג... איך האב נישט מעהר קיין כח צו קעמפען, איך האב נישט מעהר קיין מוט צו לעבען, אפשר וועל איך האבען מעהר מוט צו שטארבען..."

די ידיעה וועגען זעלבסטמארד האט געמאכט א שווערען איינדרוק צווישען דער יודישער סטודענטענשאפט אין פאריז. דאווידזאהן איז געווען זעהר בעליבט ביי זיינע חברים. ער איז געווען א קלוגער, אינטעליגענטער יונגערמאן און ביי אלע פריינד געהאט פיל סימפאטיע.

יודישע סטודענטשאפט אויפ'ן דייטשען אוניווערזיטעט אין פראג

פראג, (יט"א)

דער יודישער פארלאמענט סעקרעטאריאט גרייט צו פאר דער מאכט מאטעריאלען, וואס דארפען בעווייזען, אז אין דייטשען אוניווערזיטעט אין פראג זענען ביז היינט נישט אנערקענט געווארען די יודיש-נאציאנאלע סטודענטען פערבאנדען, וועלכע קענען צוליב דעם אויך נישט געניסען פון א גאנצער ריי ערלייכטערונגען, פון וועלכע עס געניסען אלע אנדערע אקאדעמישע ארגאניזאציעס. ביי דער געלעגענהייט וועט אויך אנגעוויזען ווערען, אז די אוניווערזיטעטס-מאכט האט ביז איצט נישט אנגענומען קיין שום שריט, כדי צו בעשטראפען די אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען אויפ'ן דייטשען אוניווערזיטעט אין נאוועמבער פ. י.

יוד. קאלאניסטען בעפרייט צו צאהלען זייערע הלואות אויף 10 יאהר צייט

מאסקווע, (יט"א)

די צענטראלע סאוויעטישע אגרא-באנק האט, א דאנק די השתדלות פון „קאמזעט" איינגעשטימט צו פערלענגערען די אויפצאהלונג פון הלואות ביי די יודישע קאלאניסטען אין קרים און אויף אוקראינע אויף צעהן יאהר צייט.

דער פארזיצער פון „קאמזעט" ה' מערעזשין האט אפגעגעבען א בעריכט לויט וועלכען די לאגע פון די יודישע קאלאניעס אין קרים און אין קאלינינדארפער ראיאנען איז נאך אלץ זעהר אנ'ערנסטע. מערעזשין ווארענט אויף אנ'ענערגישען אופן מען זאל נישט קאנפיסקירען קיין פערמעגען ביי די יודישע „קולאקעס" און [illegible]

מערעזשין — ווייטער אין זיין ווארנונג — ערקלערען איצט, אז מען דארף נישט קאלאניזירען קיין יודישע דעקלאסירטע, וואס האבען נישט קיין וואהל-רעכט. דער „קאמזעט" וועט זיך אבער נישט רעכנען מיט די געוועזענע „רעכטע", וואס האבען איצט אנגעהויבען ווערען עקסטרעם לינקע. גראדע איצט וועלען מיר קאלאניזירען מעהר וואהל-רעכטלאזע יודען ווי פריהער.

מערעזשין ווארענט אויך געגען יענע, וואס ווילען פערוואנדלען די יודישע קאלאניעס אין קאמונעס. מיר דארפען זיך נישט שפילען אין קאמונעס און די יודישע דערפער, ערקלערט מערעזשין, [illegible]

לאדז
5. מערץ 1930
זון־אויפגאנג: 6.23
זון־אונטערגאנג: 5.15
מיטוואך, ה' אדר תר"ץ, פ' תרומה

טאג־כראניק

2718 פאליציאנטען
אין לאדזער קרייז

לויט א ספעציעלער סטאטיסטיק זענען אין לאדזער קרייז פאראן 2718 פאליציאנטען. נעמענדיג אין אכט די צאהל איינוואוינער אין לאדזער קרייז פאלט אויס 1 פאליציאנט אויף 881 איינוואוינער פון לאדזער סביבה.

נאכט־דיזשורען אין די אפטייקען

וואוימשיצקי נאפיורקאווסקי 27, דאניעלעצקי פעטריקאווער 127, אולניצקי און צימער וואלטשאנסקא 37, ליינוועבער פרעזידענט־פלאץ 2, הארטמאן מלינארסקי 1, קאהאנע אלעקסאנדער 80.

„אויפבוי און זעלבסטהילף"!

פעראייניגטע פראפאגאנדא און זאמעל־אקציע פון די פיער צענטראלע געזעלשאפטען אין פוילען: „ארט", „טאז", „יעאס" און פארבאנד פאר יתומים־פערזארגונג „צענטאס".

די פיר צענטראלע יודישע געזעלשאפטען אין פוילען „ארט", „טאז", „יעאס" און פערבאנד פאר יתומים פערזארגונג („צענטאס") האבען ווי בעקאנט, לעצטענס געשאפען בײַ זיך א פעראייניגטען קאמיטעט, וועלכער דארף דורכפיהרען אין דער נאהענטסטער צייט איבערן גאנצען לאנד א גרויסע פראפאגאנדע־ און זאמעל־אקציע א. נ. „אויפבוי און זעלבסט־הילף".

פאר די אנפיהרענדע אינסטאנצען פון די פיר איבערדערמאנטע געזעלשאפטען איז שוין לאנג קלאר געווארען די נויטווענדיגקייט צו קאארדינירען זייער מעטהאדען אויף געוויסע געביטען פון ארבייט, נעמליך אויף די געביטען פון אגיטאציע און געלד־זאמלונגען. אין דער יודישער סאציאלער און הילפס־ארבייט שטעלען זיך די דערמאנטע געזעלשאפטען בעזונדערע צילען. „ארט" האט דעם ציל צו פערשפרייטען מלאכה און ערד־ארבייט צווישען יודען, „טאז" — צו פערהיטען דעם געזונט פון דער יודישער בעפעלקערונג, „יעאס" — צו העלפען דעם יודישען עמיגראנט, דער יתומים־פערבאנד — צו העלפען די יתומים צו ווערען פראדוקטיווע און זעלבסטשטענדיגע מענשען. אבער בײַ דעם אלעם האבען זיי געמיינזאמע צילען. דאס איז — רופען די יודישע מאסען צו זעלבסט־הילף, וועקען אין זיי דעם דראנג צו זעלבסט־ארגאניזירונג פאר צוועקען פון הילף און צו פיהרען זיי אויפ'ן וועג פון ווידעראויפבויען זייער ווירטשאפטליכען, פיזישען און סאציאלען מצב.

דאס אליין איז זעהר וויכטיג יעצט, ווען די יודישע מאסען לעבען איבער א שווערען עקאנאמישען קריזיס, ווען אויף דער יודישער גאס וואקסט די נויט און עלענט און ווען ס'איז נויטיג א דרינגענדע און ממשות'דיגע הילפס־ארבייט. דאס אויפבויען זיך דורך זעלבסט־הילף איז אויך וויכטיג כלפי הויז, אלס דעמאנסטראציע פון פוילישען יודענטום כלפי זיינע ברידער אין אויסלאנד, וועלכע שטיצען אונז בסדר.

דער פעראייניגטער קאמיטעט בײַ די פיר געזעלשאפטען איז שוין צוגעטראטען צו א ענערגישער ארבייט. די געזעלשאפטען האבען אויסגעטיילט פון זיך אן עקזעקוטיווע, וועלכע פיהרט אן מיט דער גאנצער אקציע. זונטאג, דעם 2־טען מערץ, איז אין ווארשע פארגעקומען די ערשטע פרעסע־קאנפערענץ פון קאמיטעט. דעם 9־טען מערץ עפענט זיך אין ווארשע די געמיינזאמע קאנפערענץ פון די פיר געזעלשאפטען, וועלכע דארף ענדגילטיג בעשטימען דעם פלאן פון דער ארבייט און דארף פראקלאמירען איבערן גאנצען לאנד די העלפס־וואכען און יעצטיגען מאמענט אקציע פאר „אויפבוי און זעלבסט־הילף."

די יודישע געזעלשאפט אין אונזער שטאט פערשטעהט געוויס די גרויסע בעדייטונג פון דער אקציע און וועט אקטיוו מיטהעלפען צו דעם ערפאלג פון דער אקציע.

אונגליקליכע פוטבאל־שפיל

(וו) יונגליך האבען נעכטען געשפילט א פוטבאל־מעטש אויף האלערס פלאץ. דער 14־יעהריגער אלעקסאנדער רוגיער האט דערבײַ בעקומען א שווערען שטויס פון א חבר און צובראכען א פוס. דער פערוואונדעטער איז אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

זעלבסטמארד צוליב נויט

(וו) די 17־יעהריגע ארבייטסלאזע העלענא וועסאלא האט נעכטען זיך פערסמ'ט אויף שאפענא 4. זי איז אפגעפירט געווארען אין שפיטאל. די 18־יעהריגע דינסט גלאבאווסקא פון צגיעלנאס 37 איז בעגאנגען זעלבסטמארד דורך אויסטרינקען זאלץ־זויערע. די סבה פון טראגישען טויט איז נויט.

די מאדאמ'ס דארפען געדענקען,
אז זייערע משרתים קומט 2־וואכיגע קינדיגונג, אורלויב און ענטשעדיגונג.

די טעג וועט ערשיינען א פעראָרדנונג, וואס רעגולירט די ארבייטסבעדינגונגען פון הויז־דינערשאפט. לויט דער פעראָרדנונג וועט מען קאנען צודינגען א דינסט אויף 7 טעג פראבע. עס וועט מוזען געשלאסען ווערען א שריפטליכער אדער מינדליכער אפמאך, די קינדיגונג פון דער ארבייט וועט קאנען פארקומען נאך דעם 1 און 15. פון יעדען חודש. די קינדיגונגס־צייט וועט זיין א צוויי־וואכיגע. נאר אין פאלען פון אן אונמאראלישער אויפפיהרונג, וועלען די משרתים קאנען בעזייטיגט ווערען פון דער ארבייט אהן א צוויי־וואכיגע קינדיגונג. די אויסצאהלונג מוז פארקומען יעדען חודש, פאר'ן פערשפעטיגען אויסצוצאהלען די שכירות, וועלען די ארבייטס־געבער מוזען בעצאהלען צו 2 פראצענט חודש'ליך. נאך א יאהר ארבייט וועט די דינסטען קומען 8 טעג אורלויב, נאך 3 יאהר דינסט — 15 טעג אורלויב. נאך 3 יאהר ארבייט קומט די דינסטען אין פאל פון קינדיגונג א ענטשעדיגונג פון א האלבען חודש פענסיע.

געזעהען און געהערט
אויף דער פרעסע־רעדוטע

אוונטאל און יאהר, שוין א טראדיציע געווארען, קומען זיך צוזאמען די פרעסע לייט אז ווילען זיך. מ'פערגעסט אויף א וויילע די פאליטיק, מ'שטעלט אוועק אין א זייט דעם נייעם פראנצויזישען מיניסטעריען־קאבינעט. מ'געדענקט נישט אין די סיים־פעטש מיט די שטאט־ראטס־דעבאטען, מ'שלאגט זיך ארויס פון קאפ די טאג־כראניק מיט די „נאדזאָרען", מיט דעוועי'ס עצות — מ'פערגעסט — מ'בעמיהט זיך צו פערגעסען — מען „באוויעט" זיך...

קומען זיך צוזאמען די פעדער־העלדען און מיטגליעדער'ס פון אלע צייטונגען אונטער איין דאך. שונאים, וואס א גאנץ יאהר ווילען זיי איינער דעם אנדערען דערטרינקען אין א טינט־פאס, וואס א גאנץ יאהר שטעהען זיי איינער אקעגען אנדערען מיט שארף־פערשפיצטע פעדערן גרייט צום „שטעכען" זיך, אט די „פלומינגע" שונאים, וואס רעדען אויס איינער אויפ'ן צווייטען אסור לדבר, אט די געלטיגע שונאים, שטעהען איצט בײַם בופעט בײַ א בריטען „לחיים"...

די „פרעסע־רעדוטע", א באל פון דער גאנצער לאדזער פרעסע — פון דער פוילישער, פון דער יודישער און פון דער דייטשער.

און דער נאכט פון דריטען אויפ'ן פירטען מערץ איז געווען אנ'אונגעהויערע פערפרידערונג אויפ'ן פרעסע־פראנט. צווישען זשורנאליסטען פון צוויי צייטונגען האבען פריהער „געהים" — איין מאסקעלע. אט געהט א „קאמף" צווישען דער יודישער פרעסע מיט דער פוילישער וועגען דעם וואויל פון א „קראלאווא". דער יודישער זשורנאליסט האלט, אז די „ווינצע קראלאווא" דארף על פי יושר נעמען דעם קעניגליכען טראהן. און דער פוילישער זשורנאליסט דרינגט קאפויר.

אט טאנצט די „רעפובליקא" מיט'ן „קוריער לודזקי" און די „נייע לאדזער צייטונג" קאקעטירט מיט א לעזערין פון דער „נייער פרייער פרעסע".

אט אזוי האבען זיך די לאדזער פעדער־העלדען פון דער גאנצער לאדזער פרעסע אפגעריבט דעם ליל שמורים — אויף דער פרעסע־רעדוטע.

די הכנסה דארף זיין א גאנץ הויפשע.

אב—נעק

גמילת־חסדים־קאסע
פון גרינעם מארק 7

די גמילת־חסדים קאסע אויפ'ן גרינעם מארק 7 טוט א בעשיידענע און צוגלייך א נוצליכע ארבייט. די גמילת חסדים־קאסע, וואס עקזיסטירט שוין צוואנציג יאהר, ענטוויקעלט א פיל־פערצווייגטע טעטיגקייט הן אויפ'ן געביט פון אהן פראצענטיגע הלואות, הן אויף דעם פילאנטראפיש־געזעלשאפטליכען געביט.

די טעג איז אין איינעם לאקאל (גרינער מארק 7) פארגעקומען א בעריכט־פערזאמלונג. פון אפגעגעבענעם בעריכט שטעלט זיך ארויס, אז אין יאהר 1929 האט די קאסע ארויסגעגעבען 252 אהן פראצענטיגע הלואות אויף א סומע פון 44.122 זל. די הלואות זענען פון 100 ביז 300 זל. פון די אהן פראצענטיגע הלואות געניסען ס'רוב קליינהענדלער, האנדווערקער, מארק־שטעהער א. אז. וו.

א חוץ די אהן־פראצענטיגע הלואות גיט די קאסע אויך קליינע אונטערשטיצונגען. די לעצטע צייט האט די ג. ח. קאסע ארויסגעגעבען שטיצע אין דער סומע פון 520 זל. קמחא אויף פסח פאר ארימע לייט — 1473 זל. בײַ דער ג.ח.־קאסע איז אויך טעטיג א מעדיצינישע אפטיילונג. אויף יעדען יום־טוב ווערט ארויסגעגעבען פראדוקטען פאר ארימעלייט. אזוי טוט די ג. ח. קאסע א בעשיידענע אבער צו גלייכער צייט א נוצליכע ארבייט.

דער גרינדער פון דער אינסטיטוציע איז ה' לייבעל גערעלט, וועלכער איז טעטיג און שטעהט אין דער שפיץ בײַ דער ארבייט ביז'ן היינטיגען טאג. אונטער גרייט זיך די אינסטיטוציע צו פייערן איהר 20 יעהריגען יובילעאום פון דער עקזיסטענץ.

קופאן № 109
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי־קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
גילטיג היינט מיטוואך, דעם 5 מערץ פון 8—9 אוו.

שמוגעל־סחורה
פון דייטשלאנד

אין אויטאבוס, וואס קורסירט אויף דעם שטח פיעטרקאוו — לאדז, האט פאליציי פערהאלטען 12 טייז שערלעך, געשמוגעלטע פון דייטשלאנד. זיי געהערען צו מרדכי מיטמאוויטש פון בענדין.

אין דעמזעלבען אויטאבוס זענען אויך צוגענומען געווארען 544 שאכטלען דייטשע מעדיקאמענטען, וואס האבען געהערט צו איציק מאנדשיין פון שעראדז.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן
נאר 5 גאסטשפילען פון דער וועלט־בערימטער סוברעטין
קלארא יאנג
פרייטאג ד. 7־טן און זונטאג ד. 9־טן 9 אוו. די שיינע קאמישע אפערעטע
דזשעקעלע בלאפער
אין 3 אקטען פון בועז יונגוויץ, מוזיק פון שלום סעקונדע | הויפט־ראל דזשעקעלע — קלארא יאנג
שבת 4 נאכמ. און מאנטאג ד. 10־טן 9 אוונט צו פאפולערע פרייזען
די רומענישע חתונה
אין 3 אקטען פון שאר. הויפט־ראל דבורה—קלארא יאנג
שבת, 9 אוונט די פרייליכע אפערעטע, די איינציג איבעראל אנערקענטע
חנה'טשע אין אמעריקא
אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ, הויפט־ראל חנה'טשע—קלארא יאנג
אלע פיעסען רעזשיסירט פון בועז יונגוויץ. — צו די פארשטעלונגען איז אנגאזשירט געווארען דער ארטיסט פון קאמינסקיס טעאטער י. וויינבערג
פאספארטורס און פרייקארטען נישט גילטיג
עס נעמט אנטייל לויט א. ב. פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה און פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלפירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי און ראקאוו. אדמיניסטראטאר—מ. ארנוואלד, מוזיקאלישע לייטונג—ל. זעלמאן.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע.

אין דריי שורות
לאדזער נייעס בקיצור

אויף גדאנסקא 44 ווערען געמאכט יעדען דינסטאג, דאנערשטאג און שבת אומזיסטע אימפונגען געגען דיפטעריט־קראנקהייט.

* * *

דאקטוירים, פרעמדע אינטערס'נטען, וועלכע פראקטיצירען אין לאדז, וועט פערוועהרט ווערען זיכער מעדיצינישע פראקטיק.

* * *

די וועטער־נביאים זאגען פאר, אז די ווארימע טעג וועלען נישט לאנג אנהאלטען עס וועלען נאך קומען קעלטען און שניי.

* * *

אויף א פערזאמלונג האבען די שטאטישע סעזאן ארבייטער בעשלאסען צו פאדערן א לוין־הוספה פון 25 פראצענט.

* * *

אלטע, נישט געאיכטע־רעמאנטירטע אויטאמאבילען וועלען אונטער א פאליציאלישען צוואנג בעזייטיגט ווערען פון פערקעהר.

לאדזער קאמעראל־טעאטער „ארדט"
אלעע 1־טער מאי 2
פריהער ענגלישער זאל
קינסטלערישער לייטער: משה בראדערזאן. דירעקציע: יוסף סטרוגאטש. קאמפאזיטאר: דוד בייגעלמאן. קאנפעראנס.: רייכענבערג, מאנדעלבליט
היינט מיטוואך ווערט נישט געשפילט
מארגען דאנערשטאג 9.30 אוונט דאס נייע דריטע פראגראם א. נ.
„אז א קאפ"
קינסטלערישער רעווי און קאמער־פראגראם.
18 שלאגער־נומערן 18
הנחה בילעטען גילטיג.
בילעטען צו בעקומען אין דער קאסע פון טעאטער יעדען טאג פון 1—11 און פון 5 נ"מ

ד"ר מ. שוואלבע

דער לאדזער „טאז"
„טאז" געזעלשאפט צו פערהיטען דאס געזונט פון דער יודישער בעפעלקערונג

II.

וואס אנבעלאנגט דער שול־עלטער, האט „טאז" געשאפען 4 אינסטיטוציעס, וועלכע האבען איבערגענומען די השגחה איבער די קינדער און די שולען, ערשטענס, פאר די ערשטע געווינען געווארען אויף די נישט־נארמאלע בעדינגונגען, און וועלכע ס'וואקסט אויס דאס יודישע קינד אין ספעציפישער יודישער שול — אין תלמוד־תורה, אין חדר, אדער גאר אין דער פריוואטער שול.

„טאז" האט געשאפען פאר דער יודישער שול די „שול־היגיענע", מ.ט. וועלכער דער לאדזער מאגיסטראט האט בעזארגט אלע שטעטישע פאווישעכנע שולען, אויסמיידענדיג די יודישע שולען. א ספעציאליסט — שול־דאקטאר מיט א היגיעניסט בעזוכען רעגעלמעסיג די שולען. אין בעריכטס־יאהר איז אויסגעארבייט געווארען א גענויער פלאן צו פערבעסערן און פערפולקאמען די שול־היגיענע טעטיגקייט. פערגרעסערט די צאהל קינדער, מיט וועלכע עס קומט אויס צו בעשעפטיגען דעם שול־דאקטאר — דאס איז געווען דער הויפט־ציל פון דער רעארגאניזאציע.

דער נייער פלאן האט געפאדערט גרויסע מאטעריעלע אויסגאבען, פון וועלכע א קלענערער טייל, נישט מעהר ווי א דריטעל, איז ארויפגעלעגט געווארען אויף די איינגענטימער פון די שולען. און דערבײַ האט זיך דער פלאן צעבראכען, די געזעלשאפטליכע שולען, די געזעלשאפטליכע תלמוד־תורות און חדרים האבען פערשטאנען, אז „טאז" קען נים טראגען די גאנצע לאסט פון אויסהאלטען די שול־היגיענע, זיי זענען ענטגעגען געקומען דער גערעכטער פאדערונג פון מיטאנטייל נעמען אין דער ארבייט פון שאפען די נויטיגע מיטלען און האבען איינגעצאהלט דעם געפאדערטען טייל. דארט ווערט די שול־היגיענע פארטגעזעצט. אבער, די פריוואטע שול־איינגענטימער האבען נישט געוואלט הערען פון וועלכער ס'איז נישט אפצאהל. אויף די פילמאליגע ווענדונגען פון „טאז" האבען זיי אפילו נישט געפונען פאר נויטיג צו ענטפערען. זיי האבען דערפיהרט דערצו, אז די שול־היגיענע איז אין די פריוואטע שולען איבערגעריסען. פון די געזעלשאפטליכע חדרים האבען זיך נישט אפגערופען די תלמוד־תורות בריזשאזשינער 23 און אלעקסאנדער 13, און דאס זענען חדרים מיט א גרויסע צאהל ארימע קינדער, וועלכע נויטיגען זיך אין מעדיצינישער השגחה!

די פעראנטווארטליכקייט פון די פערוואלטונגען פון די דערמאנטע חדרים איז נאך דאפעלט גרויס דערפאר, וואס לויט דער טראדיציע פון דער גאנצער צייט ווי לאנג „טאז" עקזיסטירט — ווערען אויף די זומער־קאלאניעס ארויסגעשיקט נאר קינדער, וועלכע געפינען זיך א גאנץ יאהר אונטער מעדיצינישער השגחה. די ארימע קינדער פערלירען אזוי ארום די מעגליכקייט ארויסצופאהרען דעם זומער אויף די קאלאניעס, און וועלכע זיי נויטיגען זיך אזוי! זאלען דאס די עלטערען וויסען, און זאלען דאס די פערוואלטונגען וויסען, פערוואלטונגען יעהרליכע בעשטענדיגע מעדיצינישע השגחה! דאס זענען די סבות, פאר וואס לויט דער צאהל איז אין 1929 יאהר ווייניגער קינדער בעדינט געווארען דורך דעם שול־דאקטאר ווי אין 1928 יאהר. אזוי האט דער שול־דאקטאר אין 1928 יאהר אונטערזוכט 5252 קינדער, און אין 1928 נאר 1981 קינדער. אין דענטיסטישע קאבינעט איז אנגענומען געווארען אין 1928 יאהר 860 קינדער, אין 1929 — 697 קינדער, אין שול־אמבולאטאריום אין 1928 יאר 1026 קינדער, אין 1929 — 917 קינדער.

גאנץ בעזונדער דארף אונטערגעשטראכען ווערען די ארבייט פאר די שול־קינדער, וועלכע הייסט זומער־קאלאניעס. לאדזער „טאז" פיהרט שוין פון איינציגע יאהר קאלאניעס אין קושזשעווסקע פאר קינדער אין עלטער פון 7 ביז 14 יאהר, וועלכע פערברענגען דעם גאנצען ווינטער אין די שמוציגע, שטויביגע, דושנע שול־לאקאלען, אדער אין די פאטאלע וואוינונגס־בעדינגונגען פון אונזער פראלעטארישען לאדז. יעדען זומער ווערען ארויסגעשיקט איבער 800 קינדער. די צאהל קינדער וועלכע לאדזער „טאז"־אפטיילונג האט ארויסגעשיקט אויף די קאלאניעס זינט „טאז" האט די קאלאניעס איבערגענומען איז צו זעהן פון פאלגענדער טאבעלע:

אין ערשטען יאהר פון די זומער־קאלאניעס	אין 1922	איז ארויסגעשיקט	260 קינדער
„ צווייטען „	1923	„	588 „
„ דריטען „	1924	„	966 „
„ פערטען „	1925	„	780 „
„ פינפטען „	1926	„	808 „
„ זעקסטען „	1927	„	813 „
„ זיבענטען „	1928	„	819 „
„ אכטען „	1929	„	854 „

צוזאמען אין אכט יאהר ארויסגעשיקט 5.588 קינדער. אין דעם זעלבען פעריאד האט די גאנצע לאדזער וואיעוואדזטווע ארויסגעשיקט ביז 40 טויזענד קינדער — קריסטליכע און יודישע צוזאמען, אזוי אז בלויז לאדזער אפטיילונג האט ארויסגעשיקט איין אכטעל פון דער גאנצער צאהל קינדער.

צו די פראפילאקטישע אינסטיטוציעס געהערען נאך גימנאסטישע גרופען — עס נעמען אנטייל רעגולער 8 גרופען, די צאהל מאנאטליך דערגרייכט ביז 200 פערזאן. דער צוזאמענשטעל — עלטערע יונגע פון 17 ביז 20 יאהר.

צו די ריין פראפאגאנדע אינסטיטוציעס — א פארלעזונגס־זאל, אין וועלכער עס ווערען יעדען שבת אויף דער נאכט איינגעארדענט פארלעזונגען אויף פערשידענע פראגען פון מעדיצין און היגיענע.

די איינציגע אינסטיטוציע — וועלכע היילט קראנקע — איז דער רענטגען־קאבינעט, וועלכע פיהרט דעם קאמף געגען פאוואוס, געוועהנליך געגען שארף. אין 1928 יאהר איז אויסגעהיילט געווארען 211 קראנקע צווישען זיי — 62 ד. ה. 30% פון לאדז, און 149 ד. ה. 70% פון דער לאדזשער פראווינץ. און 1929 יאהר איז אויסגעהיילט געווארען 220 קינדער פון זיי 54, אדער ¼ פון לאדז און ¾ — 166 פון דער פראווינץ. אויף די קווארץ־לאמפען סטאציע זענען געהיילט געווארען איבער 1040 קינדער, אין 848 קינדער אין 1929 יאהר.

דעם חודש גיהען אלע אינסטיטוציעס איבער אין א נייעם לאקאל אין צענטער פון לאדזער יודישען לעבען אויף נאוואמיעסקא 3. פאר די בריטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג וועט דאס זיין אהן צווייפעל בעקוועמער, און די פרעקווענץ אין אלע אונזערע אינסטיטוציעס דארף זיין גרעסער. אבער א גרעסערע פרעקווענץ פארלאנגט גרעסערע דעפיציטס, און דערום איז נויטיג גרעסערע פעראנטווארטונג מיט אונזער געזעלשאפט מצד די וועלכע דארפען פון „טאז" נישט געניסען.

בײַ היינטיגען טאג צעהלט טאז סך־הכל 598 מיטגלידער. דאס איז ווייניג. דער יעבאס פון דעם טאג איז — פערגרעסערען די צאהל מיטגלידער! שטיצט פאר „טאז" — כדי די פערוואלטונג זאל אין היינטיגען שווערען קריזיס קענען איינהאלטען און נאך פערברייטערן די טעטיגקייט.

דער פאבאר פון יאהרגאנג 1909

וועט זיך אנהויבען דעם 2. מאי

(§) די טעג וועט פערעפענטליכט ווע- רען א פעראָרדנונג וועגען פאבאר פון יאהרגאנג 1909. דער פאבאר וועט זיך אנהויבען דעם 2 מאי און וועט זיך ענ- דיגען סוף יוני. צום פאבאר וועלען אויך גערופען ווערען עלטערע יאהרגענג, וועל- כע געניסען פון „אדראטשעניעס", דאס מיליטעריש פאליציאנישע ביורא פונ'ם מאגיסטראט האט שוין צוגעגרייט לי- סטען פאר די פאבאר-קאמיסיעס.

הכנסה-שטייער זאל צולעגט ווערן אין ראטעס

בעט די לאדזער האנדעלס-קאמער

(וו) געמעלדעט אין אלט די שווערע לאגע האט די לאדזשער האנדעלס-קאמער רעקלאמירט צום פינאנץ-מיניסטעריום א מעמאריאל וועגען צולעגען ראטעס די שטייערן פון הכנסה, וואס זענען צאהלבאר אין אפריל און אקטאבער. די- דער חסר ווערט געבעטען פאר סוחרים און פאבריקאנטען.

ס'הויבט זיך אן „פאסט"

(ב) צוליב'ן אנהויב פון „פאסט"- צייט, הערט מען שוין שיסען אין די אויסערשטאטישע געסלער. פאליציי האט פעראָרדענט נישט צו פערקויפען די מיטלען אויף אויסצוארבייטען פע- טארדעס.

ראדיא פראגראם

מיטוואך, 5 מערץ

ווארשא (1412)

11.58 שעה צייכען
12.05—13.10 גראמאפאן-פליטען-מוזיק
16.45—17.15 " "
17.45—18.45 נאכמיטאג-קאנצערט פון ראדיא ארקעסטער
19.25 גראמאפאן פליטען-מוזיק
19.40—19.50 ראדיא כראניק
20— לעצטע נייעס
20.15 פארלעזונג „דאס עקספערימענטאלע קינא"
20.30—21.30 פיאנא קאנצערט פון ענאן פעטר"
21.30 ליטעראריש פיערטעל שעה
21.45—22.10 געזאנג קאנצערט
22 10 פארטראג „פיהנע-מייסטער און די דיפלא- מאטיע"
22.25 וועטער און ספארט בעריכטען
22.35 לעצטע נייעס

ווילנא (583)

16.45—17 מיליטער מוזיק
20.05 פילם-רעדיע
23 - 24 טאנץ-מוזיק

פויזען (335)

14.— בערזען בעריכט
14.15 ידיעות
17.45—18.45 איבערטראגונגען
19.25—19 45 רעציטאציעס
20.05 פארטראג „די פוילישע געשיכטע אין 19 און 20 יאהר-הונדערט"
20.50—22 מוזיקאלישער אווענד.

אויסלענדישער ראדיא-פראגראם

קעניגסוואוסטערהויזען (1635)

19.30 „טאנהייזער" אפערע פון וואגנער

וויען (517)

18— „זיגפריד" (ניבעלונגען-רינג) אפערע

פראג (487)

20— פעסט-קאנצערט

טורין (291)

21— „קיאטלינא" (ערצעהלונג אפערע)

מינכען (533)

19.30 סימפאנישער קאנצערט

קעניגסבערג (276)

20— „בעטהאווען-אווענד"

קאפענהאגען (1153)

20— סימפאנישער קאנצערט

בודאפעסט (550)

20.30 טשעכאסלאוואקישער אווענד

אפגעביסען די נאז ביי דער כלה צוליב ליבע און אייפערזוכט

פיקאנטער פראצעס אין קרייז-געריכט

(§) אין לאדזער קרייז-געריכט איז נעכטען פארגעקומען א סענסאציאנע- לער פראצעס וועגען א משוגה'דיגען פאל. דער 25-יעהריגער סטאניסלאוו פרושקאווסקי איז אנגעקלאגט געווארען אין אפגעביסען די נאז פון זיין געליבטע.

אין 1925 האט פרושקאווסקי אלס זעלנער אין סטריקאוו זיך בעקאנט גע- מאכט מיט דעם שעהנעם מיידעל הע- לענא פראנק. די בעקאנטשאפט האט גיך זיך פערוואנדעלט אין א הייסער ליבע, און אז די ליבע האט זיך צו- ברענט, האט פרושקאווסקי פערלוירען דעם קאפ, האט פון זיך אראפגעווארפען דעם מיליטערישען מונדיר, געדונ- גען א דירה אין סטריקאוו און געגאנגען וואוינען מיט זיין שעהנער געליבטער. די מעשה מיט זיין דעזערציע איז אבער באלד קאפויר געקומען. די זשאנדארמע- ריע האט אנגעהויבען זוכען פרושקאוו- סקי'ן. מען האט איהם געפאקט און איז פערמשפט געווארען אויף אנדערטהאל- בען יאהר תפיסה. זיצענדיג אין דער תפיסה-קאמער האט ער נישט פערגעסען זיין העלענא, האט איהר פתדר געשיקט בריוועלעך און זי איבערגעשוואוירען, זי זאל איהם נישט פערגעסען און נישט פעראטען.

ווען ער איז בעפרייט געווארען, דאט פרושקאווסקי אויפגעזוכט זיין קאלאנקע און צוגעזאגט חתונה-האבען מיט איהר. דערווייל האט ער געוואוינט מיט איהר א גאנץ יאהר אהן חתונה. אינצווישען האט זי עטליכע מאל געוואלט פון איהם אנטלויפען. ער האט זי יעדעס מאל אפ- געפאנגען און צוריקגעבראכט אהיים. דעם 23. אויגוסט 1929 איז זי פון אים אנטלאפען אויף פעסט. ער האט זי אבער געזוכט און ענדליך זי געטראפען אין סטריקאוו אויפ'ן מארק. זי האט זיך אויף איהם נישט געוואלט שוין אומקוי- קען. ער איז צורייצט געווארען פון דער גלייכגילטיגקייט און העלענא פראנקא'ן אפגעביסען די נאז. די גע- ביסענע האט אויפגעהויבען אג'אלארם. מענטשן זענען זיך צוזאמענגעלאפען און זי אפגעפיהרט מיט דער אפגעביסענער נאז אין דער האנד אין דער פאליציי ארעסט. פרושקאווסקי איז דערויף ארעס- טירט געווארען. נעכטען האט ער זיך מודה געווען אין פערברעך. ער האט עס געטוהן מחמת ליבע און אייפערזוכט.

דאס געריכט האט פרושקאווסקי'ן פערמשפט אויף 1 יאהר אויספבעסע- רונגס-הויז.

פערמשפט דעם לאדזער וויצע-פרעזידענט ד"ר וויעלינסקי אויף צוויי חדשים ארעסט

איי פראצעס מיט דירעקטאר גארטשינסקי.

(§) אין לאדזשער שטאט-געריכט איז נעכטען פארגעקומען דער פראצעס גע- גען לאדזער וויצע-פרעזידענט ד"ר עד- מונד וויעלינסקי, וועלכער איז אנגע- קלאגט געווארען דורכ'ן געוועזענעם די- רעקטאר פון שטאטישען טעאטער גאר- טשינסקי פאר רכילות.

ד"ר וויעלינסקי האט אויף א זיצונג פון דער שטאטישער טעאטער-קאמיסיע פארגעווארפען דעם דיר. גארטשינסקי, בכן, ער האט אלס דירעקטאר פון שטאַ- טישען טעאטער געפעלשט דעם בילאנס פון שטאטישען טעאטער.

דער פערטיידיגער פון דיר. גארטשינ- סקי ערקלערט, אז ער איז גרייט זיך אפ- צוזאגען פון דער אנקלאגע, ווי באלד דער וויצע שטאט-פרעזידענט וועט צו- ריקציהען זיינע בעליידיגענדע ווערטער אויפ'ן אדרעס פון דיר. גארטשינסקי.

וויצע - פרעזידענט ד"ר וויעלינסקי נעמט דאן דאס ווארט און ערקלערט, אז ער האט נישט געזאגט, דאס דיר. גאר- טשינסקי זאל האבען געפעלשט דעם בי- לאנס פון שטאטישען טעאטער, נאר אז ער האט אפגערעכענט די ארטיסטען פון זייער גאזשע די הויך פון אפצאהל אין דער פערזיכערונגס - אנשטאלט און האט דאס געלד נישט איבערגעגע- בען אין דער בעטרעפענדער אינסטי- טוציע.

דער אנקלאגער אדוו. יאשינסקי שטעלט צו דעם געריכט א סטענאגראפי- שען אויסצוג פון דער שטאט-ראט זי- צונג פון 28 נאוועמבער פון פאריגען יאהר, אין וועלכען עס געפינען זיך די ווערטער פון ד"ר וויעלינסקי א מענש, וואס האט געהאט דעם מוט צו קומען צו אונז מיט פאלשען בילאנס נאך געלד, פרי אנצוקרינגען די שטאט".

צוליב דעם פארגעשטעלטען דאקו- מענט, בעשליסט דאס געריכט נישט אויסצוהערען די עדות פון שטאט-פרע- זידענט זשעמיענצקי, וויצע שטאט-פרע- זידענטען ראפאלסקי און וויעלינסקי.

עס ווערן דאן אויסגעהערט די עדות פון דער אנקלאגע אדוו. פיזנא, דיר. פון שטאט-ראט, דיר. ווילטשינסקי, סיים-דעפוטאט וואשקעוויטש און אדוו. ווייצמאן, וועלכע בעשטעטיגען אלע, אז ד"ר וויעלינסקי האט בענוצט די ווער- טער, וואס זענען אנגעגעבען אין דער אנקלאגע. דעם לעצטען עדות פרעגט אדוו. יאשינסקי, ווי אזוי ד"ר וויעלינסקי האט אין שטאט-ראט גערעדט, אויפגע- רעגט צי רוהיג? דערויף ענטפערט דער עדות: דער וויצע-פרעזידענט ד"ר וויע- לינסקי רעדט זעלטען ווען רוהיג...

צום סוף האבען נאך אפגעגעבען ער- קלערונגען דער לאווניק סמאליק, דער פרעזעס פון ווארשאווער פוילישען אר- טיסטען-פעראיין פאוולאווסקי און דער פרעזעס פון לאדזער פוילישען ארטיס- טען-פעראיין זנימש. דער לעצטער האט בעשטעטיגט, אז דיר. גארטשינסקי איז שולדיג די ארטיסטען פערשיעדענע סו- מעס פון זייער גאזשע.

נאך די רעדעס פון אנקלאגער און פערטיידיגער געהט דאס געריכט אוועק אויף א בעראטונג און נאך א 10-שעה- דיגער פערהאנדלונג, ווערט 8 אזייגער ארויסגעטראגען דער אורטייל, לויט וועל- כען וויצע שטאט-פרעזידענט ד"ר וויע- לינסקי ווערט אנערקענט אלס שולדיג און ווערט פערמשפט אויף 2 חדשים תפיסה.

דער אורטייל האט ארויסגערופען א גרויסע סענסאציע אין איבערפולטען זאל, וואס איז בעשטאנען פון א פּוב- ליקום פון דער עליטע פון דער לאדזער געזעלשאפט. וויצע-פרעזידענט וויעלינ- סקי גיט אפ אנ'אפעלאציע אויפ'ן אור- טייל.

הנחה-פעסער פאר לעהרער

(§) לעהרער, וואס פאהרען צוליב טוריסטישע אדער שטודיום-צוועקען קענען אויסלאנד אויף די פעריען, געניסען פון הנחה-פעסער אהן א בעשטימונג פון שול-קוראטאריום.

פערוועהרט אין לאדז דעם יודישען „רעקלאמאטאר" פון קראקאו

(§) עס איז פערוועהרט געווארען אפ- צוגעבען דער היגער פאסט דעם יודישען „רעקלאמאטאר", וואס איז ערשינען אין קראקאו.

אימפארט-קאנטינגענט פאר'ן 2. קווארטאל 1930

(§) דער לעצטער טערמין אפצוגע- בען בויטעם און צענטראלען סוחרים- פעראיין וועגען אימפארט פון רעגלא- מענטירטע סחורות אויפ'ן 2. קווארטאל 1930, פאלט אפ דעם 15 מערץ.

וויפיל האט כל-הכל צונויפגעזאמעלט דער אראבישער הילפס-קאמיטעט

ירושלים, (יט"א)

דער אראבישער הילפס-קאמיטעט און א"י אונטערן פארזיץ פון ירושלים'ער גרויס-מופתי האט פערעפענטליכט א בע- ריכט פון וועלכען עס איז צו זעהן, דאס דער קאמיטעט האט פאר דער גאנצער צייט פון זיין טעטיגקייט געזאמעלט סך הכל 7444 פונט. אין דער סומע זע- נען שוין אריינגערעכענט געווארען שפענ- דונגען פון דער נאציאנאלער פארטיי אין איראק און פון די אראבישע עמי- גראנטען אין סאלוואדאר.

קוריאזען

נאטיצען פון א בעל-טועה

כ'געה צו זינגען א שלן. וואס שטעהט אין כאראקטער און עשירות נישט צו- ריק יענען יענעם, אויך בעטען א נדבה און דערצעהל אוהם, אז זיין שלן, דער און דער האט מיר געגעבען כך וכך, מיינענדיג אז אזוי ארום וועט ער מיר נאך מוסיף זיין, איז ער אויף מיר ארוים מיט א ירגזון: ס'מיינט, יענער האט בעדארפט פיל מעהר געבען, מחמת ער איז דאך ניצול געווארען פון טויט, איהר האט נישט געהערט, זאגט ער, וואס פאר א שווערע אפעראציע ער האט געהאט?

יענער ענטפער איך איהם, האט גע- האט יסורים, געשפילט מיט'ן לעבען, און שווערע טויזענדער האט איהם די קראנקהייט געקאסט, אבער אייך האט די הצלחה געשפילט און איהר זייט ניצול געווארען פון דעם אלעם, ווילט איהר ווייניגער געבען? מיין רעדען האט גוט געהאלפען. ער האט מיר אפגעפאר- טיגט מיט פיל, פיל ווייניגער.

נאך א מעשה, מיט שני אחים, אינ- האבער פון א גרוים רייך געשעפט, איי- נער פון זיי איז מיט עטליכע יאהר צו- ריק געשטארבען. האב איך בעקומען עטליכע שטיקלעך סחורה למובת א נע- וויסען פעראיין. כ'געה היינט ווידער בע- טען עטליכע שטיקלעך סחורה, ס'געהט צו פסח, מ'דארף בעקליידען די זקנים, וויל ער מיר נאר געבען איין שטיק, פרעג איך איהם פערוואונדערט: פאר- וואס ווילט איהר מיר היינט געבען ווע- ניגער, ווי דעמאלט? מיין על הקודש, זאג איך, ואין מורידין.

פערענטפערט ער זיך: דעמאלט איז מיין ברודער געשטארבען..

און, ווייל איהר לעבט ב"ה. זאג איך, קומט ווינציגער צו געבען?

זענען דאס נישט קוריאזען? אז מען לעבט און מ'איז געזונד קומט צו געבען וועניגער צדקה, ווי מ'איז, חלילה קראנק אבער מ'שטארבט?...

ב. א. גליקסמאן.

אוואנטורע פון ״שכורים״ אין טראמוויי

(וו) אין טראמוואי נומער 1 זענען נעכטען איינגעשטיגען 5 שכורים, אבער דער קאנדוקטאר האט זיי נישט אריינ- געלאזט. זייער חוצפה האט פונדעסט- וועגען אויסגענומען, זיי האבען זיך ארייגגעגעסען אין וואגאן, גענומען טומ- לען ביז פאליציי האט זיי געהייסען מוחל זיין, און אפגעפיהרט אין קאמיסאריאט אריין.

לאדז האט נישט קיין געהעריג טעאטער..

(וו) די ספעציעלע שטאטישע קאמי- סיע אויסצופארשען די טעאטער-בנינים אין לאדז האט נעכטען פעסטגעשטעלט, אז די לאדזער טעאטער-לאקאלען אין זייער אויסמאסטען צושטאנד זענען נישט ענטשפרעכענד צו זייערע צוועקען. אזעל- כע אונטערזוכונגען וועלען דורכגעפיהרט ווערען אין די קינא-לאקאלען.

גאלד-מטבעות בין פ. ק. א.

(וו) די לאדזער פ.ק.א. האט בעשלא- סען אנצונעמען אלע פקדונות אויף שפאר-ביכלעך גאלד-מטבעות, ווי אל- לע דוקאטען, 5-רובל-שטיקער און אנ- דערע גאלד מטבעות.

אנפאל אויף א פרוי

(ב) אויף פושענדזעלניאנא האט אין וויקטאריא זשעפקאווסקא בעפאלען גע- ווארען דורך מאנסבילען בעוואפענטע מיט שטעקענס. זי איז אפגעפיהרט גע- ווארען אין שפיטאל.

שמחה קוסעוויצקי היינט אין לאדז.

היינט מיטוואך 7 אזייגער וועט אויפ- טרעטען אין „פילהארמאניע" זאל אויף דעם גראנדיעזען חנוך הספר פייערונג, וועלכע עס ארדענט אין די „שעורי כתר צעירים", נאוואמיעסקא 22. דער בערימטער און בעליבטער אין לאדז, ראווינער אברעקאנטאר ה' שמחה קו- סעוויצקי מיט א ריי נייע רעליגיעזע קאמפאזיציעס.

די לאדזער יודען געדענקען נאך גוט זיין הערציג דאווענען פאראיאהרען אין לאדז, וואו ער האט ארויסגערופען די גרעסטע בעוואונדערונג.

די געהיימנישען פון דער רויטער ווילע

שפאנענדער ראמאן פון לאדזער לעבען.

(64-טע פארטזעצונג)

— מיר קומען אייך ארעסטירען — האט איינער פון די אגענטען זיך אנגערופען. איהר ווערט בעשולדיגט אין אנטיילנעהמען אין א מארד, וואס אייער הער זאל האבען אויסגעפיהרט קומט מיט אונז.

די דריי אגענטען, וואס זענען געשטאנען אויפ'ן הויף, האבען געהערט דאס גאנצע געשפרעך. בעת די לעצטע ווערטער זענען זיי אריין אין פארער-הויז. אלעקסאנדער, הערענדיג טריט, האט זיך אומגעדרעהט און בעמערקט נאך דריי אגענ- טען. דעמאלט האט ער זיך אויסגעגליטשט, און ארומקוקענדיג זיך, האט ער געטראכט אויף וועמען ער זאל זיך דער- שטער ווארפען.

און דעם איז ער געגעבען א שפרונג צוריק און זיך אנ- געשפארט אן דער טיר.

יעצט האט ער געלאכט.

גרייט צום שפרונג, מיט געבעלטע פויסטען, האט ער געקוקט פאר זיך, ארומגעהענדיג מיט זיין שארפען בליק אלע פינף אגענטען.

— נאך וואס מאכען א סקאנדאל? — האט איינער גע- רופען — מיר האבען דאך פון זיך געוועהר.

ארויסרעדענדיג די ווערטער האט ער ארויסגענומען פון טאש א רעוואלווער און אנגעשטעלט אויף אלעקסאנדער'ן.

— זעצט איהם איין אין דער דראזשקע — האט ער געפויהלען.

און ארויסגעבענדיג דעם בעפעהל, איז ער אליין צו- געגאנגען צו אלעקסאנדער'ן און געזאגט:

— איין רוהר זיך פון ארט און די ביזט קאפוט!

דער דינער האט אבער גאנץ קנאפ כורא געקרוגען.

ענדליך איז געלונגען אלעקסאנדער'ן ארויפצוקריגען אויף דער דראזשקע. פיר אגענטען, דריי געבען איהם און איינער אויפ'ן פאדערשטען געזעס, זענען צוזאמען אפגע- פאהרען אין אויספארשונגס-אמט.

אלס אגענטען זענען געבליבען ווארטען אויף הארט- מאנ'ען, מיט'ן שאפער.

עס האט נישט לאנג געדויערט און א עקוויפאזש איז פערפאהרען פאר'ן פאלאץ, דאס איז פאליציא געקומען צו פאהרען. דאס טויער האט זיך געעפענט און דער עקוויפאזש איז אריינגעפאהרען אין הויף אריין. עס איז געווארען שפעט. ביז זעקס א זייגער איז דער פרייה האבען זיי זיך געדרעהט אויפ'ן רעגען און געווארט אויף די צוויי אומבעקאנטע פערי- שוינען, וואס זיי האבען געהאפט צושטעלען אין תפיסה אריין.

ענדליך איז אנגעקומען דער אויטאמאביל. קודם כל האט מען איהם געדארפט אריינלאזען אין הויף אריין. איי- נער פון די אגענטען האט זיך געמאכט שפור, און זיך אוועקגעלעגט דארט, וואו דער אויטאמאביל האט זיך גע- דארפט אפשטעלען. דער שאפער האט געגעבען עטליכע סיג- נאלען. נאר יענער האט זיך נישט געוואלט ריהרען פון ארט. דער אויטא האט זיך געמוזט אפשטעלען. דעמאלט, איידער יעזשי האט זיך בעוויזען ארומצוקוקען, האבען די אגענטען פון ביידע זייטען געעפענט די טירלעך פון אויטא, און זענען אריין אינעווייניג.

גלייכצייטיג האבען זיך צוויי אוועקגעזעצט נעבען שא- פער. צוויי זייטען געבליבען שטעהן אויף דער וואך פון דרויי- סען.

יעצט האט יעזשי פערשטאנען, אז ער איז פערלוירען.

— מיר האבען א בעפעהל אייך צו ארעסטירען און אייך אפשטעלען אין תפיסה אריין — האט איינער פון זיי געזאגט מיט א ווייכען, הארציגען טאן, ווי א מענש, וועלכער מוז ערפילען זיין פליכט. איהר ווייסט דאך אודאי וועגען וואס עס געהט. איהר זאגט דאך יעזשי הארטמאן, אמת?

— יא, אבער איך פערשטעה דאס אלץ נישט...

— דער נאטשעלניק, וואס האט אונז געגעבען א בעפעהל, אייך צו ארעסטירען, וועט שוין אייך אלץ ערקלערען.

דער אויטאמאביל איז צוגעפאהרען צו דער קרימינאל- פאליציי.

מיט דעם זעלבען וועג, וואס דער אויטא איז געפאהרען, האט מען אויך געפיהרט אלעקסאנדער'ן, וואס האט זיך זעהר שלעכט געפיהלט, זעהענדיג, אז מען פיהרט איהם ארעסטירט, ווי א געווענליכען גנב. ער האט געוואוסט, אז קוים קריגט ער זיך איינמאל אריין אין דער תפיסה, וועט ער שוין די ליכטיגע וועלט קיינמאל פאר זיינע אויגען נישט זעהן. ער האט געטראכט, ווי אזוי זיך ארויסצוקריגען פון זייערע הענד.

יעצט איז די דראזשקע געפאהרען אויף דער דזשעלנא גאס. קיינער האט זיך אויף דער גאס נישט געפינען. עס האט געגאסען א שלאגס-רעגען; אז ס'איז געווען א זינד א הונד פון שטוב ארויסצוטרייבען.

געפינענדיג זיך פאר'ן קאלעגיארטען, האט אלעקסאנ- דער א כאפ געטוהן די צוויי אגענטען, וואס זענען געזעסען נע- בען איהם, פאר'ן האלז, און זיי אזוי פעסט געשטיקט, אז זיי האבען אפילו נישט געקאנט קיין געשריי טוהן. ער האט נישט געקוקט אויף דעם דריטען, וואס האט דערווייל מיט אלע אחות איהם געפרובט אוועקרייסען פון זיינע קאלעגען. די דראזשקע האט זיך אויף א ווייל געשטעלט. זעהענדיג פאר זיך די צוויי פערחלש'טע אגענטען, האט ער זיי נאכ- געלאזט און לאפענדיג די איבעריגע צוויי, האט ער זיי אזא פעסטען שלידער געטוהן צו דער ערד, אז זיי האבען זיך עט- ליכע מינוט נישט געקאנט אויפשטעלען. דעמאלט איז ער אראפגעשפרונגען פון דער דראזשקע, דערלאנגענדיג נאך עטליכע זעץ מיט די פיס די אומגעווארפענע. דער דראזש- קאריוש האט אויף עם אלעם געקוקט א צומערנדיגער, מורא- האבענדיג, אז דער קאלאס זאל זיך באלד צו איהם נישט נעמען.

דער רעגען איז געווארען וואס אמאל שטארקער.

אלעקסאנדער האט זיך ארויפגעכאפט אויפ'ן איי- זערנעם פלויט פון גארטען און מיט א זעלטענער געשיקט- קייט אריבערגעשפרונגען אויף דער צווייטער זייט. דער דראזשקאזש האט נאר בלויז געזעהן די סילועטקע פון ריזיגען פערשוין, וואס איז פערשוואונדען געווארען אין דער געדיכטער פינסטערניש.

ער איז געווען געראטעוועט. וואס האט ער געזאלט איצט טון. ער איז זיכער געווען, אז מיט זיין הער וועט מען באלד דאס זעלבע טון, וואס מיט איהם. מיט איהם וועט עם זיין א סך לייכטער. ער האט זיך בעהאלטען צווישען די בוימער. ער האט לאנג געקוקט. דא האבען זיי געמוזט ארורכפאה- רען. ער האט געהערט, ווי דער שטאט-זייגער שלאגט צוועלף און רערנאך האלב איינס. אין דעם איז אנגעקומען הארט- מאנ'ס אויטא. אלעקסאנדער האט איהם דערקענט פון דער ווייטען. ער איז שנעל אריבערגעשפרונגען דעם פלויט און לאפענדיג א גרויסען שפרונג, וואס איז געלעגען אויפ'ן ברוק, האט ער מיט איהם א זעץ געטוהן אין פאדערשטען ראד. דער אויטא, וואס איז געפאהרען מיט דער גרעסטער שנעלקייט, האט זיך מיט זיין גאנצער שווערקייט איבערגעדרעהט, צו- דעקענדיג אונטער זיך אלע פאסאזשירען. אלעקסאנדער איז צוגעשפרונגען און ארויסגעצויגען יעזשי'ן א לעבעדיג-פערוואונ- דעטען.

ער האט איהם גענומען עטליכע ווערטער אויפ'ן אויער, און יעזשי איז בליץ-שנעל פערשוואונדען געווארען דורך איינעם פון די ארומיגע געסלעך.

(פארטזעצונג קומט)

יודישער פראווינץ-קלוב-פערבאנד „ווריזא" פושעיאנד 2.

היינט, מיטוואך, פינקטליך 9 אווענד וועט האלטען א רעפעראט אויפ'ן וועכענטליכען טעע-אווענד

ד"ר ב. זילבער (פון בערלין)

א. ד. ט.:

„וועגען דער פסיכאלאגיע פון מערב-איראפעאישע יודען"

אריינגאנג פאר מיטגלידערינס 30 גראשען, פאר איינגעפיהרטע געסט 50 גראשען.

מעכאנישע שלאסעריי און ווייסעריי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

כ'נעם אן פערשידענע שלאסעריי-ארבייט און אויטאגענישע שווייסונגען אונטער גאראנטיע.

פריוואט-וואוינונג גדאנסקא 20, וו. 17.

ביליג קונסט-פאטאגראפיעס!

נור א קורצע צייט!!!

צוליב'ן איצטיגען קריזיס, גיב איך די מעגליכקייט דער געעהרטער קונדשאפט, צוליב די פערקלענערטע פרייזען פון די אויפנאהמען ווי:

6 פאסטקארטען נור 6 זל.

ברוין, דאפעלט רעטושירט (1 פערזאן)

6 „ זיידענע (1 פערזאן) **נור 7 זל.**

12 שטיק (Express pictures) **נור 2 זל.**

אויספערדעם ווערען אויסגעפיהרט אויפנאמען לויט די בייסטע פאטא-טעכניק מיט ספעציעלע ליכט-עפעקטען. פאר גרופען-אויפנאמען, ווי אויך פאר פעראיינען — בעדייטענדע הנחות.

מיר עמפפעהלען זיך דער געעהרטער קונדשאפט

קונסט-פאטאגראפישע אנשטאלט

„PARISIEN"

30 פראנצישקאנער 30

בעזהש"ית

מודעה רבה לאוריתא

הנני מודיע בשער בת רבים שיצא לאור עולם הס'

„נפלאות הסבא קדישא"

מר"כק אדמו"ר הר"הק המפורסם בכל קצוי תבל רשכבה"ג מרן ר' ישכר בער זצ"ל מראדאשיץ,

בו יסופר נפלאות, וח"ת, ושיחותיו ומדרגותיו הנוראים מופתיו העצומים, אשר קדש בהם שם שמים ברבים, וכל קורות ימי חייו מטרם התגלותו, עד יום הסתלקותו, אשר נפש הקורא יתענג בהו עונג רוחני, ויתלהב לבו לעבודתו ית"ש, ע"כ כל מי שלא זכה ב עדין משכו וקחו לכם ברכה לתוך בתיכם, וזכות הצ"הק המובאים בתוך הספר יעמד לנו שנזכה להרמת קרן ישראל במהר הולגאולה שלמה ובנין ציון וירושלים בב"א.

הצעיר ראובן חיים אלכסנדר

בהר"חח מו"ה יוסף יהודא ז"ל מראדאשיץ

לאדז, קאמיענא 17

הערה: גם התמונה של חר"הק הנ"ל יש להשיג אצלי.

בעמערקונג: אזוי ווי ס'האט איינער ארויסגעגעבען מעשה-ביכלעך פון אדמו"ר הק' ר' אליעזר דוד זצ"ל מראדאשיץ, און פון פארענט שטעלט א בילד, זאל מען וויסען, אז עס איז פאלשטענדיג ליגענער, און עס איז אהן ערלויבניש פון הרבנים הצדיקים שליט"א מראדאשיץ. מען איז איתם מזהיר מהיום והלאה זאל אזעלכעס נישט פאסירען, בפקודת בני הרה"ק מראדאשיץ זי"ע הנ"ל.

אדרעס שלי: R. Czarnicha, Łódź, Kamienna 17

אזעלכעס איז נאך נישט געווען!

נאר וואס איז ארויס פון דרוק א העכסט-אינטערעסאנט ספר פון יודישן פאלקלאר-אוצר א. נ.

„לעקסיקאן פון יודישע חכמות"

פון הרב ישעיה זלאטניק.

דער לעקסיקאן ענטהאלט די געקליבענע דבורים, גלייכווערטלעך, אנעקדאטען און איינפאלען, פון די גרעסטע חכמי ישראל אין די לעצטער צייט, וועלכע זענען נאך אין ערגיץ נישט פערעפענטליכט געווארען. אנ'אפת'ן גייסטיגען פערגעניגען קאן יעדער יוד געפינען אין די חכמות, וועלכע שפרודלען מיט'ן עכטען יודישען הומאר און וויץ, וואס זענען אזוי איינגענארטיג און אריגינעל אין דער וועלט-פאלקלאר-ליטעראטור. דאס ספר פאר'ן פרייז 3 זל.

איז צו בעקומען ביים מחבר:

Rabin Sz. Złotnik, Radom.

בעטען נאכנאהמע ווערט נישט געשיקט.

האנדעלס-בילאנסען

פאר'ן יאהר 1929

ווערען פאכמעניש אויסגעפערטיגט

דורכ'ן ביורא „ארגוס"

36 זאכאדניא 36, טעלעפ. 10,847

לעזט און אבאנירט

לאדזער טאגעבלאט

דעטעקטארען

RADIO-REICHER

Łódź, Piotrkowska 142,

telefon 115-57.

דרוקזאכען

אלערליי

ווערען שנעל, און פראמפט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און מאדערנסטער שריפט אויסגעפערטיגט. —

קלעפסידרעס

ווערען אין פערלויף פון 1 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפט אין דער גאנצער שטאט.

בוכדרוקערי

ע. און מ. האמבורסקי

פיעטריקאווער 16, טעלעפאן 47

קלויזולעס

— און —

זאבעזפיעטשעניעס

אויף אלע שטעט איז פוילען

ערלעדיגט אפשנעלסטען דאס רעכטס-קאנסולטאנטען-ביורא

„ארגוס", 36 זאכאדניא 36

טעלעפאן 10847

שרייבמאשינען און שטעמפעל

ל. בערמאן

זאוואדזקא 19

15 — א' — לעקציאנען

אנאנסען איז

„לאדזער טאגעבלאט"

האבען דעם גרעסטען ערפאלג

צו דער געעהרטער קונדשאפט!

דער שניידער-צעך אויפ'ן געביט פון דער שטאט לאדז מאכט דערמיט בעקאנט, אז

פאריזער מאדעלען

אויף פריהלינגס- און זומער-סעזאן זענען שוין ארויסגעבראכט און פערטיילט געווארען צווישען די דאמען-שניידער, אויסשליסליך פאר מיטגלידער פון צעך.

שניידער-צעך אויפ'ן געביט פון דער שטאט לאדז

20 פיעטריקאווער 20.

Ogłoszenia Fuchs'a to mur

o który oprzeć się może najbardziej zachwiana firma; nie upadnie nigdy, skoro tylko się zwróci o radę reklamową do

Akwizycji ogłoszeń

FUCHS'a

Piotrkowska 50, tel. 21-36

ביטשריפטען-ביורא

און סוחר'ישע עצות

ס'ווערט ערטיילט אלערליי אינפארמאציעס ווי אויך ווערט געפיהרט א פערמיטלונגס-אבטיילונג אונטער דער פירמע

„OBRONA"

אינהאבער: מאקס בארנשטיין און קאמפ.

לאדז, שיענקעוויטשא 15

ערלעדיגט אלערליי ביטעס צום געריכט, אדמיניסטראטיווער מאכט, סקארבאווי און מיליטער-ענינים. בעמ.: א ספעציעלע וועקסעל און שטייער-אפטיילונג, מיטארבייט פון ערשטקלאסיגע פאכמענישע כחות

דאס ביורא איז אפען פון 9 — 7 אווענד.

Lokal handlowy

z urządzeniem przy ul. Moniuszki 3 do odstąpienia. Wiadomość: Siegel, Południowa 25, od 1—4 p.p. 940

הלא חכמה תקרא,

ותבונה תתן קולה,

בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש, אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום. איבער דעם זאלסטו קומען אין מיין

רעכטסקאנסולטענטען-ביורא צו

ה' מאנעלא, פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52

טעלעפאן 148-79

וואו ס'ווערט פינקטליך און געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס אדוואלאניעס, קלאוזולעס, זאפעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגן דירות אין אוישאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג

ד. מאנעלא, רעכטסקאנסולענט

פיעטריקאווער 17

דדא ביה כולה ביה

דלא דא ביה מה ביה נדרים מ"א

אלע יודען מוזען וויסען, אז קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט פון פוילען, אלע ארט פאדאניעס ווי: סאנדאווע, סקארבאווע און אדמיניסטראציע אויך שותפות-אקטען, וואלונגס-אקטען, אפעלאציעס, ווילאנטשעניעס איבערזעצונגען (אויך העברעאיש) א. ז. וו. שרייבט און ערלעדיגט לו ט'ן אוסטאוו

רעכט סקאנסולענט: **י. ח. בוזין**

לאדז, אגראדאווא 3.

צוגענגליכע פרייזען (עגזיסטירט זייט 1910.)

WYSZŁA z DRUKU

(nakładem łódzkiej księgarni „Czytaj")

„Godzina życia mężczyzny"

STANISŁAWA BALA

Cena 2 złote.

Do nabycia we wszystkich księgarniach

Skład główny: Księgarnia „Czytaj"

Narutowicza 2.

Reklamy świetlne w Parku Kolejowym

Na mocy koncesji, wydanej przez MAGISTRAT m. ŁODZI urządzamy

reklamy świetlne na słupach miejskiego parkanu,

łączącego Ogród Kolejowy ze strony ulic: Narutowicza Kilińskiego i Skwerowej.

Park Kolejowy znajduje się przy samym dworcu, między trzema najruchliwszemi ulicami naszego miasta.

Reklamy świetlne, wykonane najestetyczniej, oświetlone będą **od zmroku w przeciągu całej nocy.**

Reklama świetlna jest tania i celowa.

Reklamy świetlne w Parku Kolejowym

6-go Sierpnia № 1, tel. 12077.

צו וואס ליידעז שמערצען?

פון אדציסקיס, אז אין 2 טעג קענט איהר זיך בעזייטיגען נוצענדיג דעם פלאסטער „ראדיקאל" פרייז נור 30 גראשען אויך פלין „ראדיקאל" וואשט אפ שמוץ און פלעקען פון אלע קאלירטע שיך. פרייז 50 גראשען א פלעשעל. צו בעקומען ביים צייטונגס-פערקויפער ווינער פיעטריקאווער 10

וויכטיג נייעס פאר עמיגראנטען

אין משך פון 2 מאנאטען ווערט גרינדליך ערלערנט (פאה. א קליינעם אפצאהל) איינס פון די בעסטע פאכען, ביי וועלכען מען קען באלד קריגען ארבייט און גוט פערדינען אין דער גאנצער וועלט. אדרעסען אבצוגעבען אין אדמ. פון „לאדזער טאגעבלאט" אונטער „גרינדליך"

מתקבלה החתימה על

דבר

עתון פועלי ארץ ישראל

מחיר החתימה: לשנה 13 דולרים, לחצי שנה 7 דולרים, לרבע שנה 4 דולרים.

המו"ל: חברת העובדים בא"י, העורך: ב. כצנלסון.

„DAVAR" Palestine Labour Daily, Tel-Aviv, Palestine. P. O. B. 199

המען: תל-אביב, ת.ד. 199

„דבר" הוא עתון מדיני וספרותי, אינפורמטיבי וחברתי, בלתי תלוי בשום מוסד ומפלגה, ושוקד על מפעלו של צבור הפועלים בארץ ישראל.

בכל יום ששי מצורף לעתון מוסף ספרותי.

גליון לדוגמא נשלח חנם לכל דורש.

הזדמנות יוצאת מן הכלל למודעות!

יקרא בכל נקודות הארץ ובגולה בכל חלקי התבל

וויכטיג פאר דאמען!

מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע היטע איבער-ארבייטע איך אויף גאנצליך ניי. געדענקט די אדרעס:

פאר 2.50 זל. נאר

23 זאוואדזקא 23

אין הויף. 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.

בעמערק.: ניי היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער ביליגער. ווי איבעראל אויספערטיגונג 50 פראצ.

„TOLA"

אבאנאמענטס-פרייז: [illegible] אנאנסען-פרייז: [illegible]

Redaktor-wydawca B. Hamburski

Tłocznia: B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.